

Träden ser inte skogen

Om kulturutveckling i norra Bohuslän

Jesper Eng & David Karlsson • november 2020 / maj 2022

Innehåll

Förord	s 2
---------------------	-----

Inledning

<i>Uppdraget, metod</i>	s 3
-------------------------------	-----

1. Kulturfakta

Deskriptivt. Hur ser det ut nu? Konst- och kulturlivet i Strömstad, Tanum och Sotenäs.

<i>Den lokala kulturpolitiken. Nyckeltal och indikatorer</i>	s 4
--	-----

2. Teori

Överblick, perspektiv och kartor. Vad är ett kluster? Mylla. Jordmån. Kreativa kraftfält.

<i>Kultursystem</i>	s 7
---------------------------	-----

3. Analys

Lokal utveckling sker i flera dimensioner. Kulturell utveckling behöver injektioner utifrån.

<i>Utveckling ovanifrån eller underifrån? Eldsjälar och institutioner. Vem ser klustret?</i>	s 13
--	------

4. Vad bör göras? Vem bör göra vad?

<i>Vad innebär strategiskt arbete? Saccos matris</i>	s 17
--	------

Sammanfattning

<i>Slutsatser. Rekommendationer</i>	s 19
---	------

Figurförteckning	s 20
-------------------------------	------

Referenser	s 20
-------------------------	------

Intervjuade personer	s 21
-----------------------------------	------

Bilagor

1: Uppdragsbeskrivning; 2: Informanternas kartbilder, några exempel; 3: Kulturfakta norra Bohuslän

Förord

Precis när pandemin bröt ut, vi hade vårt första planeringsmöte den 18 mars 2020, fick Nätverkstan i uppdrag att utreda ”kulturklustret i Norra Bohuslän”. Vi hann med ett antal rundresor innan viruset satte stopp för fortsatta utflykter. Vi lärde oss zooma.

En första avrapportering av vårt utredningsarbete gjordes hösten 2020 i form av en kort film. Leif Eriksson filmade och klippte. Flera gånger planerades presentationer och seminarier men fick skjutas fram i tiden. När nu den eländiga pandemin förhoppningsvis klingar av kommer här, till slut, våra reflektioner i skriftlig form.

Vi reste i gammal kulturbygd – men också i modern. Vi träffade hängivna föreningsmänniskor och engagerade kulturbyråkrater som vill utveckla bygden. Vi hörde om folkhögskoleelever som kom ända från Japan. Vi träffade konstnärer. En italiensk koreograf. En holländsk skulptör. En stockholmsk fotoboks-förläggare. Alla är de människor som bygger saker. Hus. Relationer. Företag. De skapar konst och bygger samhälle.¹

Denna rapport handlar om hur dessa krafter kan stärkas.

Brännö & Björkö i april 2022

Jesper Eng & David Karlsson

¹ För lite sammanhang kring pandemin och våra nordbohuslänska rundresor våren 2020 se David Karlsson ”Det krävs konstnärligt arbete” i Karin Brygger & David Karlsson (red.) *Trettiofem röster om Covid-19 och kulturen* (Korpen 2020).

Inledning

Norra Bohuslän är en gammal och rik kulturbygd. Här finns bronsåldersgravar och samtidskonstnärer, hällristningar och internationellt verksamma koreografer och skulptörer. Tanums kommun hör till de konstnärstätaste i landet. Många platser har en stark kulturell identitet, samtidigt som dess invånare, åtminstone ibland, varit öppna för kulturuttryck utifrån.

Att utreda – försöka få syn på, försöka beskriva – den kulturella dynamiken i denna landsända är ingen enkel uppgift. Det låter sig näppeligen göras i en kortfattad rapport. Några saker har vi dock sett och några slutsatser känner vi oss tämligen säkra på. Så säkra att vi vågar oss på ett antal avslutande rekommendationer till de beslutsfattare som har makt över de här diskuterade frågorna.

Det uppdrag vi fick handlade om att (för uppdraget i dess helhet, se bilaga 1):

- Att få en förståelse och en utveckling av det gemensamma entreprenörskapet som blir tydligt i arbete med Kreativa kraftfält
- Att få fler aktörer att gå från individuell syn till helhetssyn och bidra till varandras arbete
- Lyfta upp och lyfta fram den rikedom som finns i kommunerna
- Få svar på frågan – vad betyder kulturklustret för Tanums, Sotenäs och Strömstad kommun? Hur utöka kunskap, synbarhet, samverkan internt och externt.
- Se ett utökat kultursamarbete som sträcker sig över hela Fyrbodal

På våren 2020, innan pandemin definitivt satte käppar i hjulen för våra rundresor, intervjuade vi ett antal aktörer. Därefter genomförde vi några ytterligare intervjuer via videolänk. Vår metod i övrigt har bestått i att gräva i offentlig statistik, studera policydokument, utredningar och litteratur samt, inte minst, reflektera över och försöka analysera det material vi samlat in.

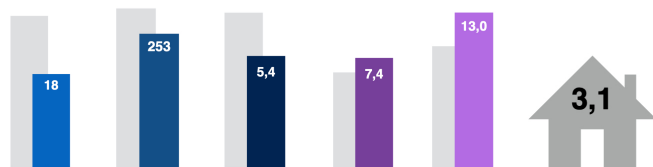
En outtalad förutsättning för det uppdrag vi fått är att det faktiskt finns ett ”kulturkluster” i norra Bohuslän. Men gör det verkligen det?

1. Kulturfakta

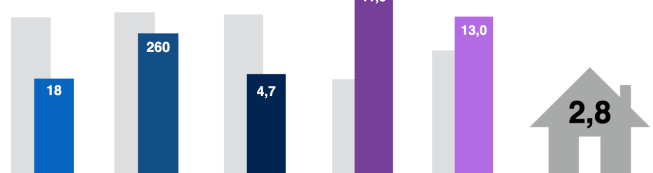
Innan vi försöker besvara frågan huruvida det finns ett (eller flera) kulturkluster i norra Bohuslän kan det finnas skäl att kortfattat beskriva kulturlivet. Vi har gjort det schematiskt, fokuserat på ett antal nyckeltal och indikatorer, och med hjälp av offentligt tillgänglig statistisk (för en mer utförlig redovisning se bilaga 3).

Till att börja med kan vi konstatera att de tre kommunerna Strömstad, Tanum och Sotenäs har en hel del gemensamt. De är relativt små kommuner (Strömstad och Tanum har cirka 13 000 invånare, Sotenäs 9 000). Utbildningsnivån är låg, inkomstnivåerna ligger på (Sotenäs) eller under riksgenomsnittet. Positivt är att arbetslösheten ligger under riksgenomsnittet samt att egen- och nyföretagandet ligger över snittet i samtliga tre kommuner.

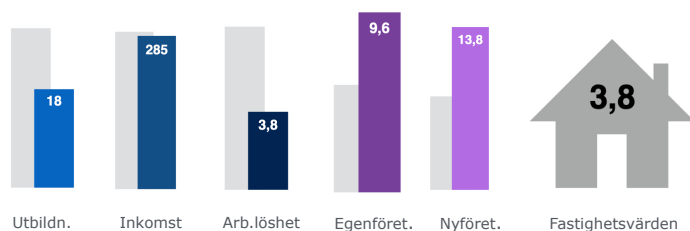
Strömstad

Tanum

Sotenäs

Källa: ekonomifakta.se; kommunsiffror.scb.se.

Figur 1. Ekonomi och utbildning i Strömstad, Tanum och Sotenäs.

Vänder vi blicken mot konst- och kulturlivet kan vi dock konstatera att kommunerna skiljer sig åt. Mest anmärkningsvärt är det stora antalet professionella konstnärer bosatta i Tanum (orsaken till detta ska vi återkomma till). De närmare 130 konstnärerna i Tanum gör i själva verket kommunen till en av de

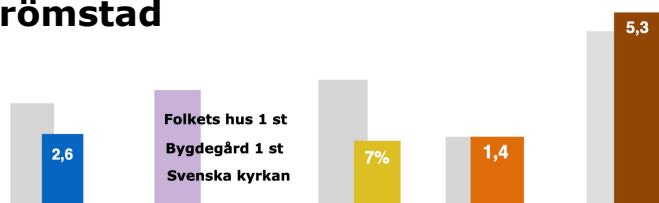
konstnärstätaste platserna i landet (5,7 konstnärer per tusen invånare). Strömstad och Sotenäs ligger under riksgenomsnittet (2,6 resp. 2,4).

En viktig del av kulturlivet i kommunerna utgörs av studieförbundens verksamheter. Här skiljer sig kommunerna åt. Vad gäller studiecirkelverksamhet är man mest energisk i Sotenäs. Där har drygt tvåtusen personer, nästan var fjärde kommuninvånare, under 2019 deltagit i en cirkel. Sämre var det i Strömstad där endast 7 procent deltog. Tanum ligger på riksgenomsnittet 15 procent.

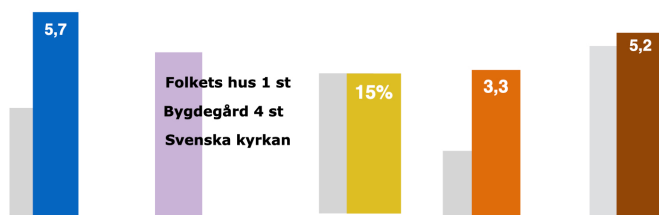
Även vad gäller studieförbundens kulturprogram utmärker sig Sotenäs. De närmare tusen genomförda programmen under 2019 lockade sammanlagt drygt 40 000 deltagare, vilket gör att Sotenäs ligger långt över riksgenomsnittet vad gäller antal kulturprogram per invånare och år (4,6 respektive 1,4). Strömstad ligger på riksgenomsnittet, medan Tanum har mer än dubbelt så många kulturprogram per invånare (3,3) som landet i övrigt. De vanligaste kulturprogrammen är musikframträdanden av olika slag, följt av offentliga föredrag i skilda ämnen. Sotenäs skiljer dock ut sig genom att vara lite piggare på föredrag än de båda andra kommunerna (för mer detaljer se bilaga 3, s. 20).

Värt att notera är vidare att folkbiblioteken spelar en viktig roll för kulturlivet. I alla tre kommunerna ligger biblioteksutlåningen över riksgenomsnittet. Föga förvånande läser kvinnor, även i norra Bohuslän, mer än män (bilaga 3, s. 23). Nedanstående bild sammanfattar schematiskt konst- och kulturlivet i de tre kommunerna.

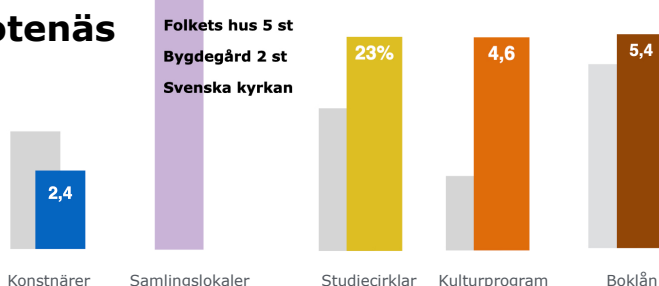
Strömstad

Tanum

Sotenäs

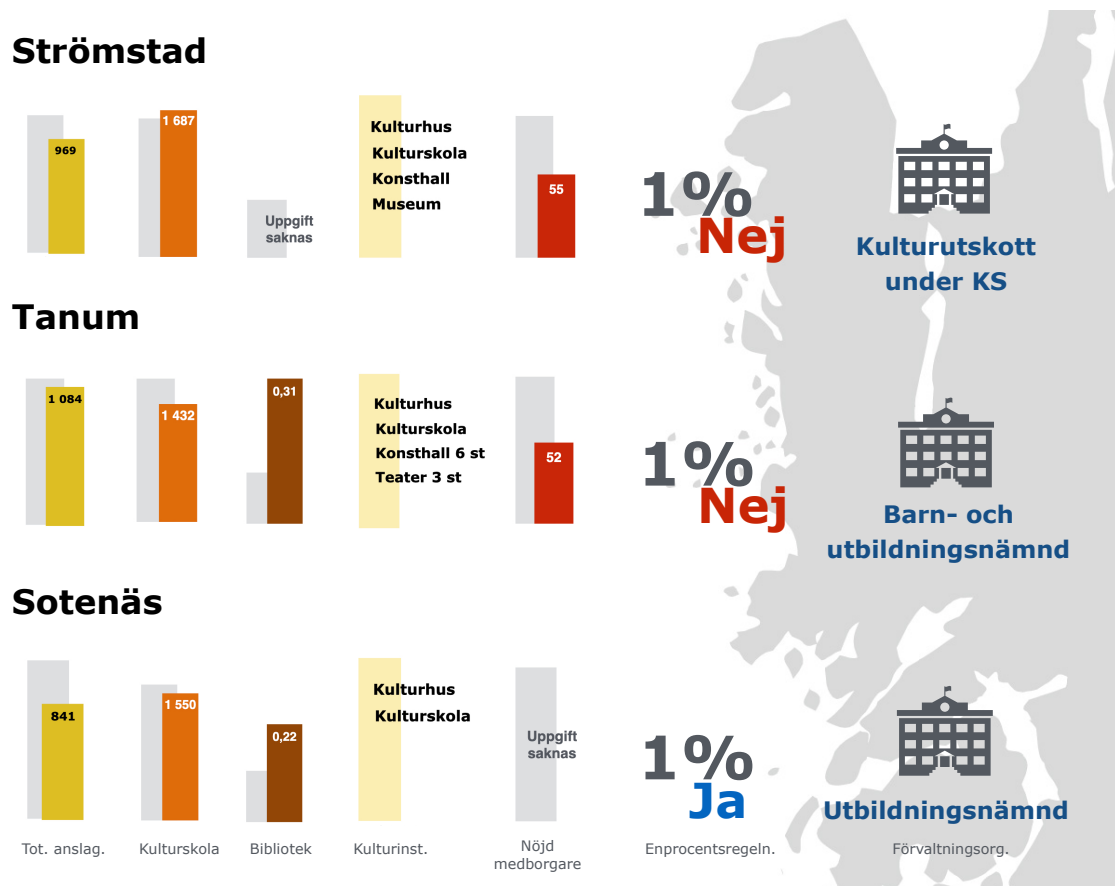
Figur 2. Konst- och kulturlivet i de tre kommunerna. Några nyckeltal.

Om kulturlivet är starkt i de tre kommunerna kan samma sak dessvärre inte sägas om kulturpolitiken. Kommunernas anslag till kulturverksamheter ligger under riksgenomsnittet. År 2019 var det det genomsnittliga kommunala kulturanslaget 1 185 kronor per invånare. I Tanum var motsvarande siffra 1 084 kronor, i Strömstad 969 kronor och i Sotenäs 841 kronor. Detta motsvarar i Tanum 1,8 procent av kommunens totala verksamhetskostnader, i Strömstad 1,7 procent och i Sotenäs 1,5 procent. Riksgenomsnittet är 2,1 procent. Även anslagen till kulturskolan är lägre än i landet i övrigt, förutom i Strömstad där det ligger strax över genomsnittet. Sotenäs är den enda av de tre kommunerna som beslutat att tillämpa den så kallade enprocentsregeln för konstnärlig gestaltning.

Vad gäller kulturinstitutioner – så som de definieras i kommundatabasen Kolada (www.kolada.se) – så finns ett antal sådana sådana i Tanum, färre i Strömstad och än färre i Sotenäs. Det enda kulturområde där kommunerna sticker ut på ett positivt sätt är folkbibliotekstättheten, där ligger Sotenäs och framför allt Tanum långt över riksgenomsnittet (uppgift saknas för Strömstad).

Organisatoriskt hanteras kulturpolitiken på olika sätt i de olika kommunerna. I Strömstad ligger kulturfrågorna i ett särskilt kulturutskott direkt under kommunstyrelsen, i Tanum i Barn- och utbildningsnämnden, i Sotenäs i Utbildningsnämnden. Ingen av kommunerna har alltså någon egen kulturnämnd.

Hur ser då kommuninvånarna på den förda kulturpolitiken? De är inte imponerade. I den medborgarenkät som SCB genomför, där man mäter så kallad "Nöjd medborgar-index", hamnar Strömstad och Tanum långt under riksgenomsnittet vad gäller kulturen (uppgift saknas för Sotenäs). De tre kommunernas kulturpolitik sammanfattas i följande bild.

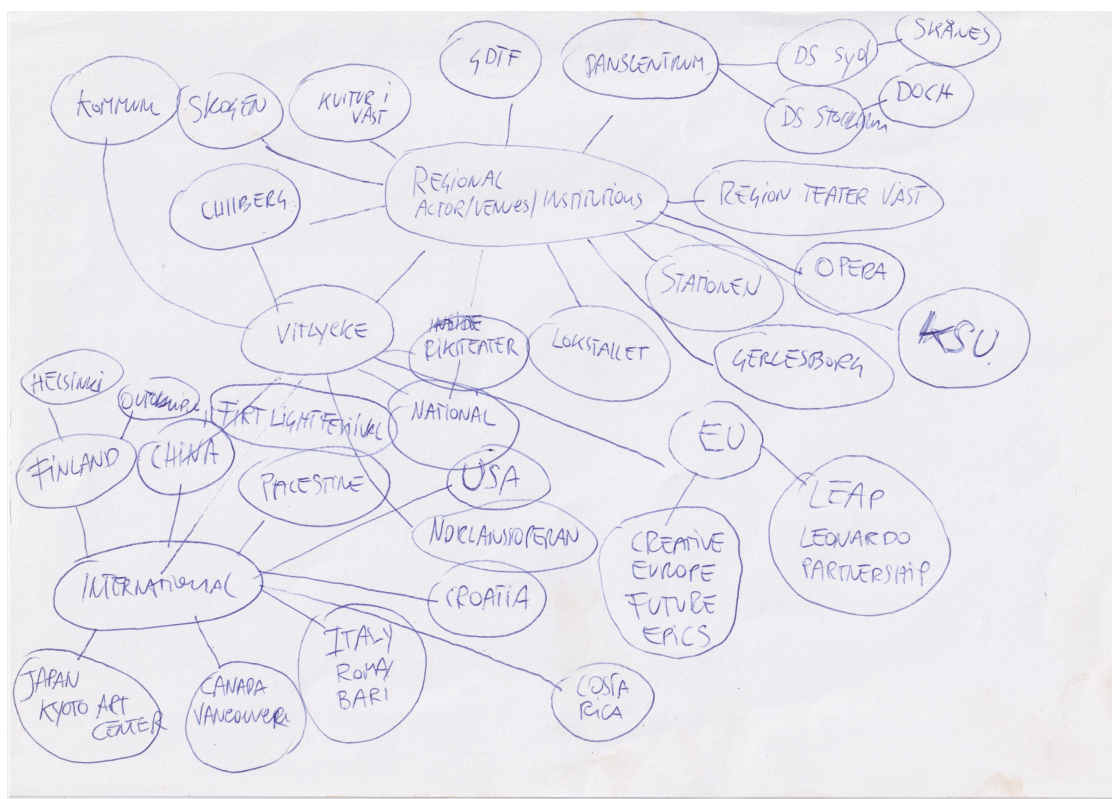

Figur 3. Kulturpolitiken i de tre kommunerna. Några nyckeltal.

2. Teori

Siffrorna i föregående kapitel ger oss en första kartbild. Det är en värdefull – men statisk – bild. Den säger ingenting om *utveckling över tid* eller om *relationer* mellan olika fenomen och aktörer. Kulturlivet är ett dynamiskt och föränderligt system, och ska vi skaffa oss en överblick krävs en mer komplex kartbild. Intressant nog har ett forskningsprojekt som syftar till just detta, *Kreativa kraftfält*, genomförts i kommunerna, som en del av en kartläggning av hela Fyrbodal. Vi ska strax återkomma till det.

När vi inledde vår utredning bad vi våra informanter rita en karta åt oss. Fokus skulle vara på just relationer mellan olika aktörer i systemet. Med sig själva som utgångspunkt ritade så tjänstepersoner och konstnärer sådana relationskartor åt oss. De kunde se ut så här (för fler exempel se bilaga 2):

Figur 4. Exempel på en informants upplevda relationskarta.

Märkvärdigt nog var det ena kartan inte den andra lik. Vi fick följaktligen med oss helt olika kartor. Kanske ska man inte dra för stora växlar på detta, men en slutsats vågar vi oss ändå på: centrala aktörer i kultursystemet i norra Bohuslän har *ingen gemensam bild av hur detta hänger samman*. En annan iakttagelse är att de flesta beskriver sina relationer till andra kulturaktörer, men sällan till andra samhällsaktörer (även om undantag finns). Kulturlivets stuprör förefaller starka.

I vårt uppdrag ingick alltså att besvara frågan ”vad betyder kulturklustret för Tanums, Sotenäs och Strömstad kommun?” Begreppet kluster är kanske inte alldeles självklart. Ursprungligen är det en musikalisk term (”tonklunga, klangmassa”) men har även fått en ekonomisk betydelse. Svensk ordbok definierar kluster som ”ansamling av företag som på ett fruktbart sätt kompletterar varandra”. Svenska Wikipedia är något utförligare: ”en

geografiskt avgränsad miljö, inom vars 'gränser' företag inom liknande branscher, under konkurrens och samverkan, producerar en 'speciell' slutprodukt". Väsentligt i denna definition är att företagen i klustret både konkurrerar och samverkar.

Hur stort ett kluster är kan variera. Man kan tala om kulturverksamheterna i Lagerhuset i Göteborg som ett kluster av småskaliga och oberoende publicister, men också om fordonsklustret i Västsverige eller i sydvästra Tyskland, i Bayern och Baden Würtemberg. Wikipedia anger Silicon Valley och Kista som exempel på klusterbildningar. Ett närbesläktat begrepp är "innovationssystem". Detta kan beskrivas på följande sätt:

Begreppet innovationssystem, som myntades under 1980-talet, är ett sätt att beskriva innovation som resultat av processer som involverar många aktörer, och där samspelet mellan dessa är avgörande för resultatet.² Grovt uttryckt hävdar teorin att det inte är enskilda individer eller företag som uppfinnar, utan många aktörer tillsammans. Innovation är en interaktiv process. Det är en fördel om systemet innehåller samverkande aktörer av olika slag, om produktiva relationer upprättas mellan akademi, näringsliv och offentliga organ (vilket brukar benämnas Triple Helix). Man kan tala om innovationssystem av olika storlek och på olika nivåer: nationella, regionala, lokala och sektoriella. Det finns visserligen ingen entydig definition av innovationssystem, men begreppet har sedan 80-talet spridit sig över världen. I Sverige finns till och med en statlig myndighet som heter Verket för innovationssystem, i dagligt tal Vinnova.³

Begreppet innovationssystem är viktigt här inte bara som analytiskt verktyg utan också för att det faktiskt sedan tidigare legat till grund för kulturpolitiska insatser i norra Bohuslän. Ja, fortfarande gör det. Det stöd till så kallade "kultursystem" som Västra Götalandsregionen fördelar (och som två gånger tillfallit Bottna) baseras nämligen på en utredning genomförd i Fyrbodalen åren 2005 till 2007 och där miljön kring Gerlesborgsskolan och Bottnafjorden var en av tre platser som studerades. Denna utredning, *Faktor X*, genomförd av Annika Ottosson och Bo Öhrström, var före sin tid. Bland annat är det här som begreppet "kultursystem" lanseras och får en plats i regionens kulturpolitik. Centralt i utredningen är begreppet *relationella tillgångar*, det vill säga "mänskliga aktörer som skapar sammanhang". Ett geografiskt områdes ekonomiska konkurrenskraft bestäms inte bara av traditionella produktionsfaktorer (arbetskraft, råvaror, kapital mm) utan även alltså av relationella tillgångar. Dessa "är en bristvara och svåra att bygga upp. Men där man har lyckats, visar det sig att de faktiskt har kapacitet att forma den ekonomiska utvecklingen."⁴ En slutsats av Faktor X-projektet var att det finns starka relationella tillgångar i området kring Bottnafjorden.

² Den som myntade begreppet innovationssystem var den i Aalborg verksamme, men från Göteborgs Handelshögskola utexaminerade, ekonomen Bengt-Åke Lundvall. Han är idag en världsledande auktoritet på området.

³ David Karlsson & Lotta Lekvall, *Kulturella och kreativa näringar – vad är det?* (Nätverkstan 2020), s 133f.

⁴ Se vidare i Annika Ottosson & Bo Öhrström *Faktor X: Kultursystem Fyrbodalen. Kulturkompetens som regional utvecklingsfaktor*, Fyrbodalen 2007, s 18.

Nätverkstan har tidigare analyserat arbetet med Faktor X och dess konsekvenser och vi ska inte upprepa den analysen här.⁵ Det bör dock sägas att den som intresserar sig kulturklusterbildning i Bohuslän och annorstädes fortfarande har mycket att hämta i projektet Faktor X och dess syn på ”kulturkompetens som regional utvecklingsfaktor”. Det finns ingen anledning att uppfinna hjulet på nytt.

Ett annat forskningsprojekt med bäring på kulturutvecklingen i norra Bohuslän är den redan nämnda studien *Kreativa kraftfält*, ledd av kulturvårdsprofessorn Christer Gustafsson. Han har tillsammans med italienska forskarkollegor genomfört flera kulturkartläggningar i Sverige (Halland, Skaraborg, Göteborgsregionen förutom Göteborg). I Fyrbodal gjordes kartläggningen under åren 2015 och 2016.

Syftet var att ”tydliggöra kulturens nya roll i den postindustriella ekonomin” och att ”ta fram evidensbaserade beslutsunderlag för lokal och regional utveckling”.⁶ Syftet var vidare – precis som i Faktor X – ”att tydliggöra det som kan kallas för *regionala system*” (vår kursivering). Och som i Faktor X är siktet inställt på kulturverksamheters roll och funktion i sådan system. Vi kan se, skriver Christer Gustafsson, ”att kultur har en central betydelse som förbindelse mellan olika lokala aktörer. I det som kallas Kreativa kraftfält har aktivt deltagande i kultur den största betydelsen för regional tillväxt i allmänhet och hela ekonomin i sin helhet”.⁷ Den mest namnkunnige teoretikern bakom Kreativa kraftfält, ekonomen Pier Luigi Sacco, talar om denna kulturens förbindelsefunktion i termer av *systemöverskridande kulturområden*. Den kan vara viktigt att framhålla att den roll som konst och kulturverksamheter kan spela för lokal och regional utveckling enligt Sacco *inte* innebär en instrumentalisering eller inskränkning av konstens frihet eller integritet. Det är just genom att vara obändig och fri och av hög kvalitet som konsten kan bidra till samhället. Och det är först om många människor deltar i kulturlivet som detta kan spela en positiv roll för ett samhälles utveckling.⁸

Metoden i projektet Kreativa kraftfält består i en omfattande datainsamling som sedan bearbetas matematiskt med hjälp av en algoritm utvecklad av en forskarna, Massimo Buscema. Det originella med Buscemas metod är att den säger sig ha *prognostisk* förmåga, det vill säga kan *förutsäga* processer och skeenden. Beslutsfattare kan alltså, enligt Buscema, pröva olika handlingsalternativ. De kan i i en matematisk laboratoriemiljö pröva en viss åtgärd för att se vart den leder, vilket resultat man kan uppnå. Denna möjlighet har ingen beslutsfattare i Fyrbodal (hittills) använt sig av.

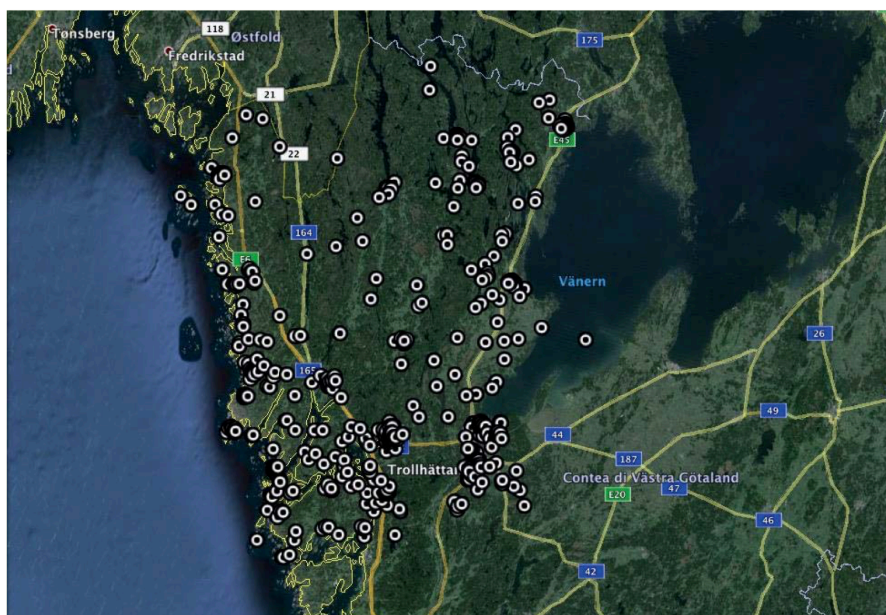
Kreativa kraftfält har bland mycket annat resulterat i vad vi är på jakt efter i denna utredning: kartbilder. Många kartbilder. Den enklaste är helt enkelt en visuell framställning av alla insamlade kulturverksamheter geografiskt lokaliserade:

⁵ Karlsson & Lekvall (2020) s 132-139. I samma bok finns även en för denna rapport relevant diskussion om kulturklusterbegreppets utveckling utifrån den holländske forskaren Hans Mommaas undersökningar, se a a, s 139-144.

⁶ *Kreativa Kraftfält Fyrbodal: Kulturen som tillväxtfaktor*, Fyrbodals kommunalförbund 2016, s 5. En mer lättillgänglig presentation av projektets syfte och metod finns i Christer Gustafsson, *Vägvisning till Kreativa Kraftfält – ett forskningsprojekt*, Västra Götalandsregionen 2016.

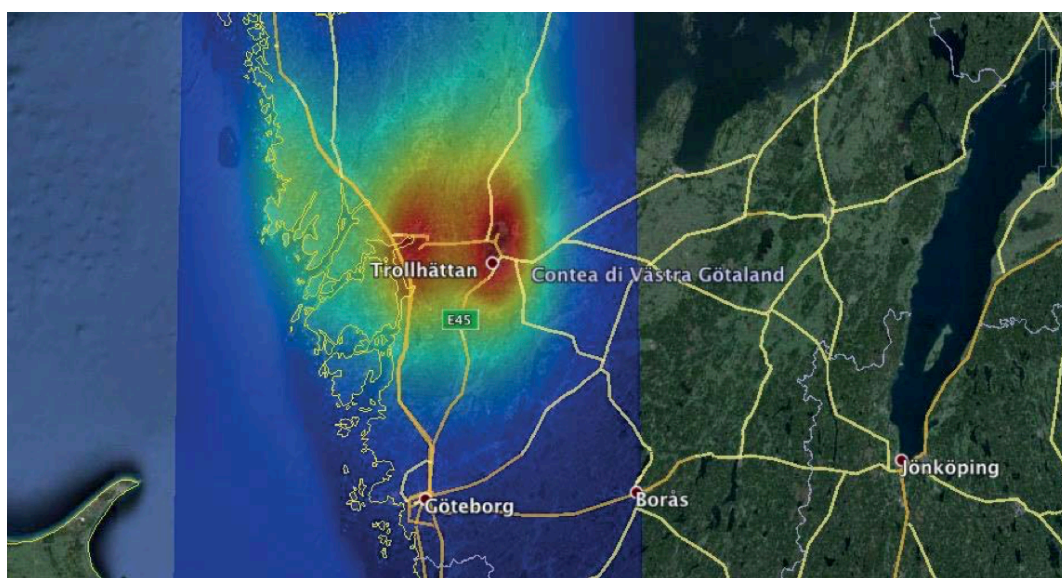
⁷ *Kreativa Kraftfält Fyrbodal*, s 9.

⁸ Se vidare i P L Sacco, *Kultur 3.0: konst, delaktighet, utveckling* (Nätverkstan 2013).

Figur 5. Fyrbodals kulturgeografi med de 5 600 kulturfaciliteter och kulturaktiviteter som kartlagts inom projektet. Från rapporten *Kreativa Kraftfält Fyrbodal* (2016), s 33.

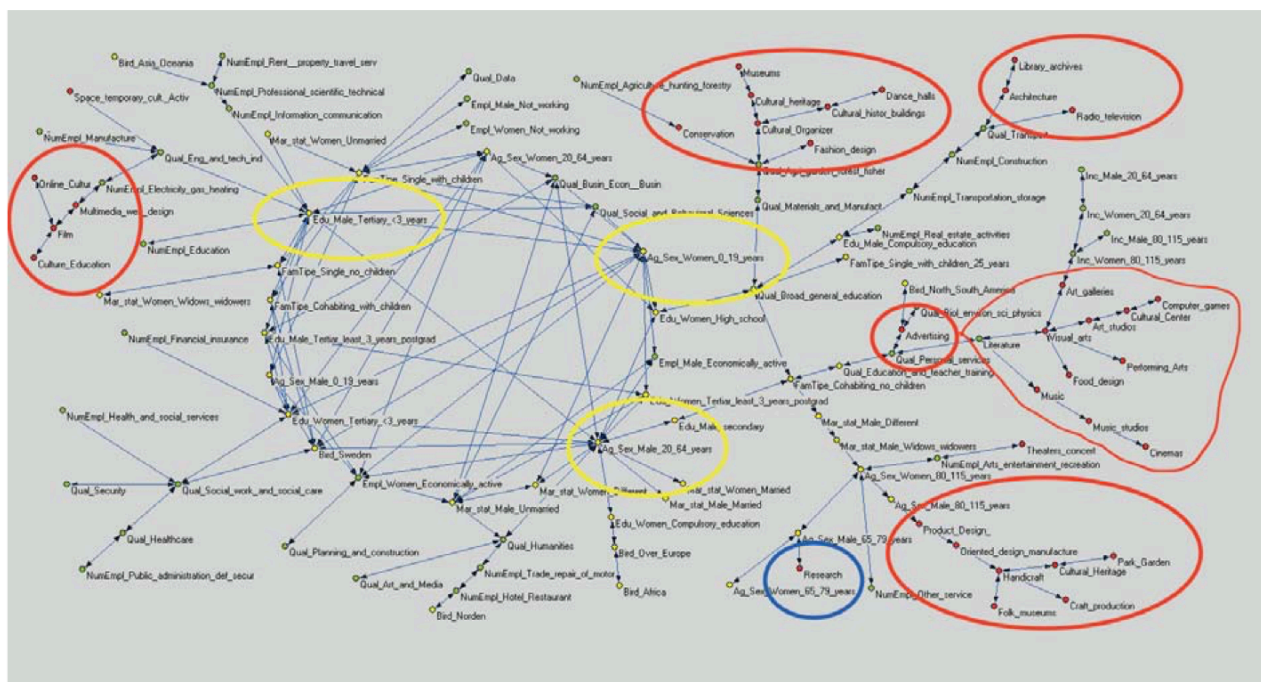
Mer avancerat blir det i de kartbilder, eller centroider, som visar vad forskarna kallar ”den regionala utvecklingens dolda geografi”. Dessa kartbilder visar på *relationer*, närmare bestämt så tydliggör de ”relationer mellan de kartlagda kulturverksamheterna och den tillgängliga socio-ekonomiska statistiken”. De visar ”var kreativiteten inom kulturverksamheter har starkast och störst spridning och därmed mest påtagligt kan stimulera en innovationsdriven utveckling”.⁹ Det är också med hjälp av dessa centroider som prognoser visas. Bilden nedan illustrerar ett tillstånd i Fyrbodal i en tänkt framtid:

Figur 6. Fyrbodals kreativa kraftfält i framtiden, ”i övermorgon” Från *Kreativa Kraftfält Fyrbodal* (2016), s 50.

⁹ *Kreativa Kraftfält Fyrbodal*, s 44.

Forskningsprojektet Kreativa kraftfält rymmer emellertid ytterligare en slags kartbilder, en slags grafer, trädliknande strukturer, som baseras på så kallade sociala nätverksanalyser. I dessa analyser knyts informationen om kulturverksamheter (fig. 5 ovan) samman med annan ekonomisk och demografisk information (inkomst- och utbildningsnivåer, ålder, kön, civilstånd etc.) från sammanlagt 77 databaser. Resultatet blir en graf som illustrerar olika faktors inbördes relationer och relativa betydelse. Vad påverkar vad? Vilka faktorer är de viktigaste för det undersökta områdets utveckling? Dessutom gör grafen det möjligt, påpekar Christer Gustafsson, ”att få en tydligare bild av hur kultur förhåller sig till den övriga ekonomin”.¹⁰

Figur 7. Fyrbodals kulturverksamheters inbördes relationer samt relationer till samhällsekonomin i dess helhet. Från *Kreativa Kraftfält Fyrbodal* (2016), s 53.

Vi ska här inte fördjupa oss i alla aspekter av projektet Kreativa kraftfält, men vi ska till vår egen analys i följande kapitel ta med oss några saker. Vi kan för det första konstatera att Kreativa kraftfält givit oss mer dynamiska kartbilder än vad vi tidigare presenterat.¹¹ För det andra noterar vi analysens fokus på de *interna relationerna* i klustret samt, för det tredje, kulturverksamheternas *utbyte med andra samhälleliga krafter och processer*. I det avslutande kapitlet ska vi resonera vidare kring detta med hjälp av Pier Luigi Saccos verktyg för analys av ett kulturklusters utvecklingsmöjligheter.

¹⁰ *Kreativa Kraftfält Fyrbodal*, s 53.

¹¹ Vi kan också konstatera att om man, med metoden från Kreativa kraftfält, bättre vill förstå dynamiken i Tanum, Strömstad och Sotenäs skulle behöva göra en matematisk undersökning av just detta begränsade geografiska område (vilket, vad vi förstår, skulle kunna göras med det redan insamlade materialet). De kartorna skulle se annorlunda ut än de som nu visar hela Fyrbodal.

Christer Gustafsson talar ofta om sådana utvecklingsmöjligheter som en god *jordmån* eller näringsrik *mylla* för hållbar och innovationsdriven regional utveckling.¹² Det är ett perspektiv som låter sig väl förenas med den betoning av relationella tillgångars betydelse som gjordes i projektet Faktor X. Till sist tar vi till oss följande slutsats från Kreativa kraftfält:

En slutsats är att Fyrbodal drar *inte* fullt ut nytta av den kraft som finns i kulturverksamheterna. Fortfarande dominerar i delregionen strukturer som utgår från en manligt baserad tillverkningsindustri. Kultur befinner sig fortfarande i slutändan av den ekonomiska värdekedjan. En orsak är att kulturverksamheterna till stor del verkar isolerade från varandra och inte tillräckligt integrerat i den övriga ekonomin.¹³

¹² Gustafsson har utvecklat sina tankar kring detta vidare sedan arbetet i Fyrbodal, se exempelvis hans ”Kulturvårdens relevans för regional hållbar utveckling” i Gunnar Almevik & Christer Gustafsson *Kulturvård – en introduktion* (Korpen 2021).

¹³ *Kreativa Kraftfält Fyrbodal*, s 61, vår kursivering. Återigen: Denna slutsats gäller alltså Fyrbodal i dess helhet, inte utvecklingsdynamiken i Strömstad, Tanum och Sotenäs. Gjordes en datakörning på enbart detta material skulle slutsatsen kunna bli en annan.

3. Analys

Vad har vi då kommit fram till? I detta kapitel ska vi redovisa vår analys i fyra delar. Först kommer vi med två påståenden: 1) Lokal utveckling sker i flera dimensioner; och 2) Kulturell utveckling behöver injektioner utifrån. Därefter ställer vi två frågor: 3) Sker utveckling ovanifrån eller underifrån?; samt 4) Vem ser klustret?

Lokal utveckling sker i flera dimensioner

Tvärsektoriell samverkan, över förvaltnings- och nämndgränser, är både enklare och mer angelägen, mer självklar, på lokal nivå än på nationell eller regional. Ett exempel är Kvirr, Konstvandring i Ranrike, där konstnärliga och kulturella, ekonomiska och sociala aspekter är sammantvinnade på sätt som är svåra att bena isär. Och som kanske inte heller behöver benas isär. De olika aspekterna stärker varandra. Som en av de intervjuade formulerade saken: "Kvirr är ett tydligt exemplet på värdet av samverkan. Går det bra för Kalle går det också bra för Emma. Deltagarna ger varandra draghjälp."

Vi har inte bara intervjuat konstnärer och kulturbyråkrater utan även företagare och kommunala näringslivs- och turismutvecklare. Bilden vi fått från dessa informanter utanför de snäva kultursammanhangen är entydig: alla välkomnar samarbete med kulturaktörer. Man samverkar gärna, ser samarbetsmöjligheter och möjliga synergieffekter. Fokus ligger på besöksnäring och turism. Däremot har man kanske, det är vår tolkning, svårt att ta initiativ till sådan samverkan. För utomstående kan kulturvärlden uppfattas som svårbegriplig och komplicerad att ta sig in i. Vår slutsats är enkel: goda förutsättningar finns för fördjupad samverkan – men *initiativet till detta bör komma från kulturhåll*. Vi har svårt att se hur det skulle kunna komma någon annanstans ifrån.

En annan iakttagelse vi gjort är att många kulturaktörer beskriver sina nätverk i kulturvärlden. Många av kartbilderna är närsynta. Informanterna beskriver sällan relationerna i lokalsamhället. Ingen beskriver relationen till ICA-handlaren, vägföreningen eller Sparbanken. Många i kulturlivet tänker fortfarande i stuprör.

Undantaget är Koster där fastighetsprisernas utveckling gjort att tillgång till hyreslägenheter till rimliga priser ses som den viktigaste kulturpolitiska frågan. I annat fall kommer samhället på Koster att reduceras till sommarboende och en åldrande befolkning. Barnfamiljer har inte råd att bosätta sig på öarna.

Om man från kulturhåll bjuder in till samarbete, det är alltså en slutsats av denna utredning, då finns, med Christer Gustafssons formulering, en god jordmån för ekonomisk och annan utveckling. Kanske kan kulturlivet till och med fungera, som Pier Luigi Sacco säger, systemöverskridande, det vill säga underlätta för andra samhälleliga processer att ta fart.

Kulturell utveckling behöver injektioner utifrån

Det sägs att tangon kom till Sverige via Krokstrand. "Med stenindustrin kom arbetarrörelsen till Schartaus Bohuslän", konstaterade den nordbohuslänske litteraturprofessorn Tomas Forser. "Men också lastbåtar från Sydamerika. I Krokstrand, nordost om Strömstad, lastade argentinare granit och lossade tango."¹⁴ Hade inte stenarbetarna i Krokstrand varit så kulturellt nyfikna hade nog denna argentiska nationalklenod nått Sverige betydligt senare. Och stenarbetarna varit en upplevelse och ett uttrycksmedel fattigare. Att Krokstrandsfestivalen

¹⁴ Tomas Forser, "Stenbryartango", Expressen 31 juli 2001.

nästan ett sekel senare återupplivade detta musikaliska minne visar hur långsiktigt verksamma kulturella processer kan vara.

När den blivande författarinnan Hilma Angered-Strandberg år 1883 anlände till Fjällbacka hade hon starka kulturella nätverk. Hennes far satt i Svenska Akademien och hon odlade nära kontakter i liberala kulturkretsar i Göteborg. På telegrafstationen i Fjällbacka skrev hon noveller om livet i skärgården vilka publicerades i Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning. Angered-Strandbergs tid i Fjällbacka slutade dock inte lyckligt. Ortsborna ansåg sig förlöjligade i novellerna, som delvis var skrivna på dialekt, och Angered-Strandberg drevs bort från det lilla fiskeläget. Kulturkrocken var ett faktum. Angered-Strandberg emigrerade till Amerika.¹⁵

Idag anländer busslaster med kinesiska turister till Fjällbacka för att vandra i Camilla Läckbergs romangestalters fotspår. Kanske kastar de också en blick på den byst av Ingrid Bergman som står nere i hamnen. Är detta litteraturens revansch på en inskränkt fiskarbefolkning? Eller är det en fiffig kustbefolknings sätt att slå mynt av vår tids globaliserade kulturekonomi? Oavsett hur vi besvarar de frågorna finns det en fråga som är viktigare: Hur mottaglig är man egentligen i dessa bygder för konstnärliga och kulturella injektioner utifrån?¹⁶ Kulturell öppenhet är nämligen nödvändig om en kulturdriven lokal utveckling ska kunna skjuta fart. Kände sig Inge Schiöler och Lena Cronqvist välkomna när de kom till Koster?

Många av de konstnärer vi intervjuar har vidsträckta nätverk, långt bortom kommungränserna. Att dessa är av betydelse för den konstnärliga utvecklingen – och i förlängningen samhällsutvecklingen – råder inget tvivel om. Vår slutsats är att kommunerna har mycket att vinna på att stödja och stimulera kulturaktörers nätverkande utanför kommunen, nationellt och internationellt.

Sker utveckling ovanifrån eller underifrån?

Medan projektet Kreativa kraftfält pågick hade Nätverkstan i uppdrag att arrangera offentliga samtal i anslutning till forskningen. En av de inbjudna föreläsarna var ekonomen Lasse Lindqvist från Linnéuniversitetet som på Akvarellmuseet i Skärhamn den 22 november 2016 talade om ämnet ”Kultur, ekonomi, utveckling”. Lindqvist samlade några år senare, tillsammans med David Calås, ihop sina tankar kring detta och eldsjälers betydelse för kulturlivets utveckling i boken *Avtryck: Kulturentreprenörer, konsthallar och mecenater* (2018). Föredraget liksom boken väcker frågan hur stor roll enskilda individers initiativkraft spelar i kulturella sammanhang.

Mytomspunnen, åtminstone i Gerlesborgstrakten, är berättelsen om hur Arne Isacson en vårdag 1944 kommer cyklande till Bottnafjorden och bestämmer sig för att där starta en konstskola.¹⁷ Nu, snart åttio år senare, kan vi fortfarande skörda resultatet av denna entreprenörsanda. Som ringar på vattnet har nya institutioner byggts runt Gerlesborgsskolan: Konstnärlig kollektivverkstad, ekoby, scenstudio, kooperativboende och mycket annat. Den kulturella dynamik som utvecklats har, tack vare sin höga konstnärliga kvalitet, haft

¹⁵ Lilian Perme, *Hilma Angered-Strandberg: en levnadsteckning* (Korpen 2019).

¹⁶ En iakttagelse vi gjort i efterhand är att nästan ingen av våra informanter – vare sig tjänstepersoner eller konstnärer – är födda i norra Bohuslän. De kommer från Italien och Holland, Stockholm och Göteborg, Linköping och Karlskrona. Hur kommer detta sig? Det har vi inget bra svar på, men det kan vara värt att notera.

¹⁷ Se t ex Gösta Fleming (red.), *Kultur i Bottna Gerlesborg* (2012), s 55ff.

betydelse både nationellt och internationellt. Är det någon plats i norra Bohuslän där man faktiskt kan tala om kulturdriven utveckling så är det i trakterna runt Gerlesborgsskolan.

Frågan är: Entreprenörer eller institutioner? Förändringskraft eller stabilitet? Kommunerna Strömstad, Tanum och Sotenäs är lyckliga nog att faktiskt hysa ett antal kulturentreprenörer. ”Det finns många starka lokala kulturpersonligheter”, som någon säger. Det bästa man kan göra från offentligt håll är att söka samarbete med dem och finna former för att stödja deras påhittighet. Lika viktigt är dock att förstå betydelsen av den kulturella infrastruktur som institutioner och organisationer utgör. Men institutioner grundas ofta av eldsjälar.

En näraliggande frågeställning är hur utveckling egentligen sker: är det ett rikt kulturliv underifrån som leder till kulturell utveckling – eller är det djärva initiativ ovanifrån? *Bottom-up* eller *Top-down*? Eller som en av de vi intervjuade sa: ”Är kulturlivet här en självsående äng eller en tulpanodling?”

Det är denna fråga som Saccos analysmodell försöker besvara. Han hävdar nämligen att det, genom kloka politiska beslut och strategisk planering, faktiskt går att åstadkomma samhällsutveckling med kulturella medel. I en studie av ett antal lyckade exempel på kulturdriven utveckling och ”systemövergripande kulturområden” – Newcastle, Linz, Valencia, Austin, Denver – dras några generella slutsatser. Den kanske viktigaste: Det räcker vare sig med en klok strategi ovanifrån eller med en myllrande kulturell energi underifrån – det är först om dessa båda krafter *kombineras* som verklig kulturell utveckling kan ske.¹⁸

Det krävs alltså någon eller några som kan *kombinera* strategi och kulturliv. Det krävs, enligt Sacco, kunniga, erfarna och lokalt förankrade tjänstepersoner med konkreta planer. Som en av våra informanter formulerade det: ”Man måste få skit under naglarna. Man måste förstå de konkreta bekymren för att kunna knyta ihop verksamheterna med de övergripande strategierna. Det finns inga genvägar.” Eller som en annan intervjuad konstaterade: ”Det gäller att både ha koll ha på de lokala processerna och länka dessa till processer nationellt och internationellt”.

Men ett sådant arbete görs inte av sig självt. Det krävs resurser, det vill säga tid och kunskap. En författarna till denna rapport (JE) har själv erfarenhet av sådant arbete. Hans erfarenhet från Kultursystem-projektet åren 2010 till 2012 var att när de externa resurserna för samordning inte längre fanns föll samarbetet tillbaka. Det var inte vilja som saknades, inte heller förståelsen för processernas betydelse. Det som saknades var helt enkelt tid.

Vår slutsats blir därför att ett strategiskt arbete kring kulturdriven utveckling i norra Bohuslän kräver *tillskott av resurser*. Det är också viktigt att ett sådant arbete sker på rätt nivå. Huruvida detta bäst sker på interkommunal, delregional eller regional nivå (eller en kombinationen av alla tre) vill vi inte ta ställning till här. Det bör diskuteras politiskt. Och: det är viktigt att *rätt personer* anlitas eller rekryteras. Uppgiften är inte enkel.

Kulturell utveckling tar tid. Kulturella processer är långsamma processer. Några av dem vi intervjuar beskriver sitt arbete i ett tjugouårsperspektiv: ”det är så många och långa trådar...”

Vem ser klustret?

Kluster är ett abstrakt begrepp. Vi kan diskutera exakt vad det är och om det alls existerar ett eller flera kulturkluster i norra Bohuslän. Forskare och betraktare utifrån är mer benägna att se ett kluster än de som själva

¹⁸ Sacco (2013).

är verksam i det. Som en av våra informanter beskrev kulturutövarnas perspektiv: ”De är öar som inte ser att de ligger i samma skärgård”. De kartor vi bad våra informanter bekräfta den bilden. De såg alla olika ut. Det finns ingen gemensam berättelse. Vår slutsats: Alla i klustret ser inte klustret. Träden ser inte skogen.

Men kanske är det inte heller nödvändigt. Kanske ska man inte avkräva en konstnär ett helikopterperspektiv på hela bygdens utveckling. Politiker och tjänstepersoner med ansvar för att tillvarata kulturverksamheternas potential kan dock avkrävas en bättre överblick. Mer om detta i det avslutande avsnittet.

4. Vad bör göras? Vem gör vad?

Vad bör då göras? Den viktigaste slutsatsen av denna utredning är att det krävs *strategiskt arbete* för att frigöra kulturverksamheternas ekonomiska och samhällsliga potential. Det krävs alltså både *strategiskt tänkande* och långsiktigt, *lokalt arbete* för att lyckas. ”En kulturpolitik som inte vill ta hand om det som redan görs kommer alltid att misslyckas” som en de vi intervjuade formulerade sig.

Ett sådant arbete måste bygga på vad som i vår uppdragsbeskrivning benämns ”gemensamt entreprenörskap”, och som man kanske med begreppet från Faktor X kan kalla *relationella tillgångar*. Hur utveckla dessa vidare? Kanske är det inte mer komplicerat än vad en av våra uppgiftslämnare formulerade som att ”inventera kulturella praktiker och se hur de går att sätta dem i dialog med varandra.”

Men kanske kan vi få lite ytterligare hjälp av Pier Luigi Sacco. I sitt arbete med en kulturplan för den kanadensiska staden Vancouver utvecklade Sacco den analysmodell vi redan diskuterat och som också ligger bakom forskningen i Kreativa kraftfält. Christer Gustafsson sammanfattar: ”Att etablera en effektiv, kulturdriven, horisontellt integrerad samordning mellan kunskapsorienterade aktörer, kännetecknande för systemöverskridande kulturdistrikt, kräver kreativa (delvis planerade, delvis spontana) strategier och åtgärder. Sacco lyfter fram fem huvudområden som särskilt viktiga: kvalitet; attraktion; utveckling, socialitet och nätverkande.”¹⁹

Kvalitet	Det kulturella utbudets kvalitet (QCS)					
	Den lokala ledningens kvalitet (QLG)					
	Kunskapsproduktionens kvalitet (QPK)					
Utveckling	Utveckling av det lokala entreprenörskapet (DLE)					
	Utveckling av lokal talang (DLT)					
Attraktion	Attraktion av externa företag och investeringar (AEF)					
	Attraktion av extern talang (AET)					
Nätverkande	Internt nätverkande (INW)					
	Extern nätverkande (ENW)					
Socialitet	Ledning av socialt viktiga funktioner (MSC)					
	Kapacitetsbyggande och utbildning av lokalsamhället (CBE)					
	Engagemang i lokalsamhället (LCI)					
		Naturligt kapital	Fysiskt kapital	Human-kapital	Socialt kapital	Symboliskt/kulturellt kapital

Figur 8. ”Utvärderingsmatris för faktorer-tillgångar”. Ur Sacco (2013), s 138.

¹⁹ Kreativa Kraftfält Fyrbodals, s 22.

Sacco bryter ned dessa fem område ytterligare i tolv komponenter som vardera kan mätas mot fem olika slags kapital. Den matris som blir resultatet kan förefalla komplicerad, men vi tror inte man ska överdriva svårigheten i att använda den. Vi tror att den kan vara en god utgångspunkt för analys och för ett målmedvetet strategiskt arbete. Med hjälp av matrisen kan flaskhalsar och svaga punkter identifieras. Den kan fungera som ett analytiskt verktyg, som en checklista, för att bättre förstå kommunernas förutsättningar för kulturledd utveckling. Den kan visa på vilka områden insatser bör göras.

I ett strategiskt arbete för kulturdriven lokal utveckling finns åtminstone fyra saker att ha i åtanke.²⁰

För det första: med politiska eller administrativa medel kan man aldrig – vilket Bengt Göransson, den tidigare kulturministern, brukade inskräpa – skapa något. Däremot kan man *stödja skapandeprocesser som redan pågår*. Det som alla skapande människor, och det är de allra flesta av oss, kan kräva av våra valda kulturpolitiker och offentligt anställda kulturtjänstemän är följaktligen att de gör allt som står i deras makt att stärka existerande kulturella och konstnärliga processer.

För det andra: för att lyckas med kulturdriven utveckling krävs *kunskap*. Det krävs en förståelse för den underliggande dynamiken i de kulturella processer man vill bygga vidare på. Det krävs en strategisk blick och en förståelse av komplexa sammanhang. Men även om allt detta finns, räcker det ändå inte. För att lyckas krävs även *lokal kunskap*. Problemen kan inte lösas med enbart utsocknes expertis. Framgångsrik kulturledd utveckling är alltid, även när relationer byggs och nätverk spinns över världen, samtidigt knutna till konkreta platser. Förankring, lokal politik och lokal trovärdighet är avgörande.

För det tredje: att arbeta med kultur som utvecklingsfaktor handlar i hög grad om att *hantera komplexitet*. För att kunna påverka och helst styra de osedvanligt sammansatta processer det är frågan om måste komplexiteten reduceras, sammanhangen förenklas och förtydligas.

För det fjärde: i alla lyckade exempel på kulturdriven utveckling, är det en faktor som är central: medborgarnas *delaktighet* i processerna. För att lyckas krävs alltså såväl ett metodiskt som inkluderande sätt att närma sig dessa komplexa utvecklingsprocesser.

²⁰ Se vidare i David Karlssons text "Grunden för alltihop" i *Att hitta känslan: Kultur och lokal utveckling*, Kultur i Väst 2012.

Sammanfattning

Slutsatser

- Norra Bohuslän har ett rikt kulturliv, men en svag kulturpolitik.
- Centrala aktörer i kultursystemet i norra Bohuslän har ingen gemensam bild av hur detta hänger samman.
- En kulturdriven lokal utveckling kräver samverkan och strategiskt arbete. Framsynta politiker och kloka tjänstepersoner spelar en central roll. Utan ett fritt, starkt, väl förankrat kulturliv med hög konstnärlig kvalitet går det dock inte.
- En kulturdriven utveckling kräver stabila institutioner. Dessa måste vara villiga att samverka med det omgivande samhället.
- En kulturdriven utveckling kräver eldsjälar. Dessa bör uppmuntras och stödjas.
- En kulturdriven utveckling tar tid. Resultatet bör mätas i generationer snarare än i mandatperioder.
- Det finns ingen motsättning mellan konstens egenvärde och dess nytta – demokratiskt, socialt, ekonomiskt – i ett lokalt utvecklingssammanhang.
- En avgörande fråga är huruvida lokalsamhället förmår ta till sig kulturella impulser utifrån. Hur utifrån kommande konstnärer väljer att samverka lokalt är av avgörande betydelse.
- Offentliga anslag till kulturverksamheter kan – om det sker på ett långsiktigt och genomtänkt sätt – betraktas som investeringar i ett socialt hållbart och innovativt samhälle. Ett levande kulturliv är en resurs för hela samhällets utveckling.

Rekommendationer

- De tre nordbohuslänska kommunerna bör fördjupa samarbetet sinsemellan.
- Ett strategiskt arbete bör ske på rätt nivå, vara väl förankrat i de konkreta verksamheterna och vara finansierad.
- Initiativet till strategier för kulturdriven lokal utveckling bör komma från kulturhåll.
- Den kommunala kulturpolitiken bör stödja och stimulera kulturaktörers nätverkande utanför kommunen, nationellt och internationellt.
- De tre kommunerna bör öka kulturanslagen.

Figurförteckning

Figur 1. Ekonomi och utbildning i Strömstad, Tanum och Sotenäs. Några nyckeltal – s 4

Figur 2. Konst- och kulturlivet i de tre kommunerna. Några nyckeltal – s 5

Figur 3. Kulturpolitiken i de tre kommunerna. Några nyckeltal – s 6

Figur 4. Exempel på en informants upplevda relationskarta – s 7

Figur 5. Fyrbodals kulturgeografi – s 10

Figur 6. Fyrbodals kreativa kraftfält i framtiden – s 10

Figur 7. Fyrbodals kulturverksamhetens inbördes relationer samt relationer till samhällsekonomi i dess helhet – s 11

Figur 8. Pier Luigi Saccos utvärderingsmatris för faktorer-tillgångar – s 17

Referenser

Att hitta känslan: Kultur och lokal utveckling, Kultur i Väst 2012.

Karin Brygger & David Karlsson (red.) *Trettiofem röster om Covid-19 och kulturen*, Korpen 2020

Jesper Eng, Leif Eriksson & David Karlsson, *I flera dimensioner – utredningen om kulturkluster i Norra Bohuslän*, informationsfilm (2020).

Gösta Flemming (red.), *Kultur i Bottna Gerlesborg*, Journal på uppdrag av ledningsgruppen för Kultursystem Bottna Gerlesborg 2012

Tomas Forser, "Stenbrytartango", *Expressen* 31 juli 2001.

Christer Gustafsson, *Vägvisning till Kreativa Kraftfält – ett forskningsprojekt*, Västra Götalandsregionen 2016

Christer Gustafsson, "Kulturvårdens relevans för regional hållbar utveckling" i Almevik & Gustafsson *Kulturvård – en introduktion*, Korpen 2021

David Karlsson & Lotta Lekvall, *Kulturella och kreativa näringar – vad är det?*, Nätverkstan 2020

Kreativa Kraftfält Fyrbodal: Kulturen som tillväxtfaktor, Fyrbodals kommunalförbund 2016

Lars Lindkvist & David Calås, *Avtryck: Kulturentreprenörer, konsthallar och mecenater*, Volante 2018

Annika Ottosson & Bo Öhrström, *Faktor X: Kultursystem Fyrbodal. Kulturkompetens som regional utvecklingsfaktor*, Fyrbodals kommunalförbund 2007

Lilian Perme, *Hilma Angered-Strandberg: en levnadsteckning*, Korpen 2019

Intervjuade personer

Andrén Billy, ordförande Krokstrands Folkets Hus, Krokstrand
Arons Lukas, skulptör, StoneZone, Hällevadsholm
Askberger Karin, skribent och andelsägare Krokstrands Folkets Hus, Krokstrand
Dal Eva, scenkonstnär, Scenstudio Gerlesborg
Forsberg Carl, kultursekreterare, Sotenäs kommun
Ganslandt Maria, Stallebrottet, Bohus-Malmön
Gustafsson Micael, tf näringslivsutvecklare Sotenäs kommun
Håkansson Borghild, Göteborgs stad
Jardemark Linnéa, kulturkoordinator, Gerlesborgsskolan
Erik Johansson, Koster trädgårdar, Koster
Jonsson Kristin, koordinator, KKV-Bohuslän
Johander Putte, musiker, Koster
Krantz Helena, turismansvarig, Tanum turist
Lundahl Mikela, andelsägare Krokstrands Folkets Hus, Krokstrand
Massleberg Åsa, besöksnäringsansvarig, Strömstad kommun
Norlind Michael, scenkonstnär, Scenstudio Gerlesborg
Meyer Tove, kulturansvarig Strömstads kommun
Scavetta Francesco, dansare och koreograf, Vitlycke Centre for Performing Arts
Sjölin Kristina, verksamhetsansvarig, Kulturhuset Hav och Land, Hunnebostrand
Sparre Birgitta, kultur- och fritidschef, Tanums kommun
Thibaud Ewa, ordförande, Kvirr
Olofsson Elenor, näringslivsutvecklare Tanums kommun
Wijk Johan, tf rektor, Grebbestad folkhögskola
Wikström Elin, verksamhetsledare, Gerlesborgsskolan
Woie Lars-Thórner, hotellchef Hotell Ekenäs, Koster
Åström Elisabeth, ordförande, KKV-Bohuslän
Öberg, Johan, Göteborgs universitet
Öhnell Petter, verksamhetschef, Vitlycke museum

Bilaga 1: Uppdragsbeskrivning

Kravspecifikation till utredningen av kulturklustret i Norra Bohuslän

Syfte:

Utreda kulturklustret i Tanums kommun och närliggande kommuner för att säkerställa arbetssätt som visar på att vi kan behålla kvalité och fortlevnad. Att vara och fortsätta vara attraktiva som det kulturkluster det är och att nå ut med information och kunskap om verksamheterna för att ytterligare utvecklas och bli synliga samt kunna samverka internt och externt över hela Fyrbodal. Vilka knutpunkter finns? KKV – Not quite är en men vilka fler finns som vi just nu inte ser.

Norra Bohuslän och specifikt Tanums kommun är unikt med sin kulturaktörstäthet. För Bohuslän, Fyrbodal, Västra Götaland och Sverige är detta en grogrund för kulturSverige. Här samsas såväl professionella som enskilda konstnärer med museer, världsarv, utbildningsinstitutioner i ett starkt entreprenörskap. Vi vill utreda hur detta blir mer synligt men även utveckla samarbetet över hela Fyrbodal.

Mål:

- Att få en förståelse och en utveckling av det gemensamma entreprenörskapet som blir tydligt i arbete med Kreativa kraftfält.
- Att få fler aktörer att få från individuell syn till helhetssyn och bidra till varandras arbete.
- Lyfta upp och lyfta fram den rikedom som finns i kommunerna.
- Få svar på frågan – vad betyder kulturklustret för Tanums, Sotenäs och Strömstad kommun? Hur utöka kunskap, synbarhet, samverkan internt och externt.
- Se ett utökat kultursamarbete som sträcker sig över hela Fyrbodal

Innehåll:

En extern aktör skriver utredningen utifrån aktörer i det kulturkluster som finns i Tanums kommun samt närliggande kommuner som Sotenäs och Strömstad.

Indikatorer:

- Hur många operativa insatser som kan starta till följd av utredningen, enskilda/gemensamma
- Hur kan man se att aktörerna går från att individuell syn till helhet?
- Analys av ett ökat samarbete mellan aktörer men även över kommungränserna.
- Ökat antal besökande på besöksmål, hos konstnärer samt ökat antal sökande till utbildningsinstitutionerna.

Utreda betydelsen och omfattning av kulturklustret i Tanums kommun och närliggande kommuner som Sotenäs och Strömstad.

Belysa hur en utveckling skulle kunna ske genom att belysa knutpunkter inom Fyrbodal.

Belysa vilka hot och risker som finns för klustrets utveckling

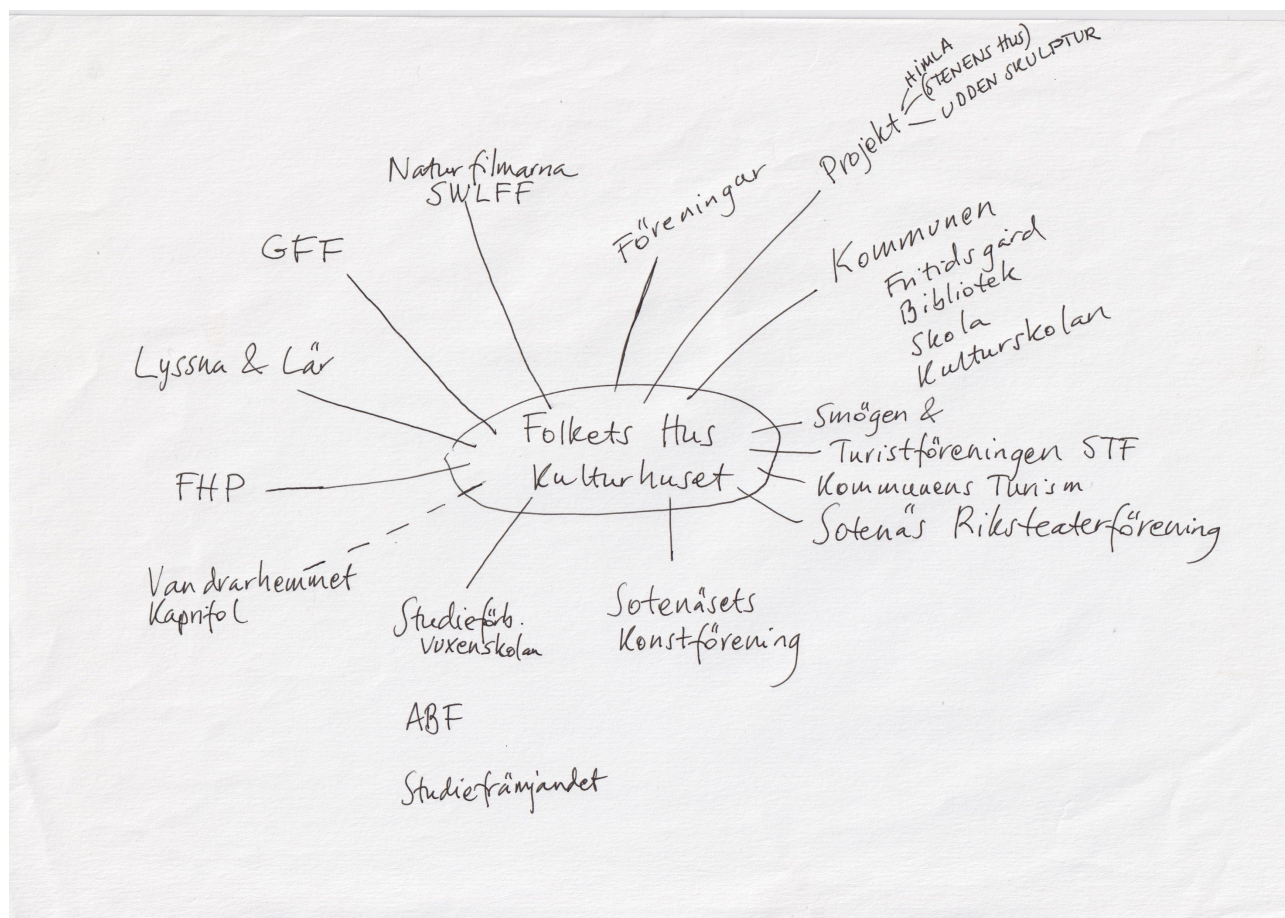
Belysa vilka strategiska verktyg som finns för fortlevnad och utveckling av kulturklustret.

Utredningen görs utifrån ett jämställt perspektiv och görs utifrån ett systemperspektiv.

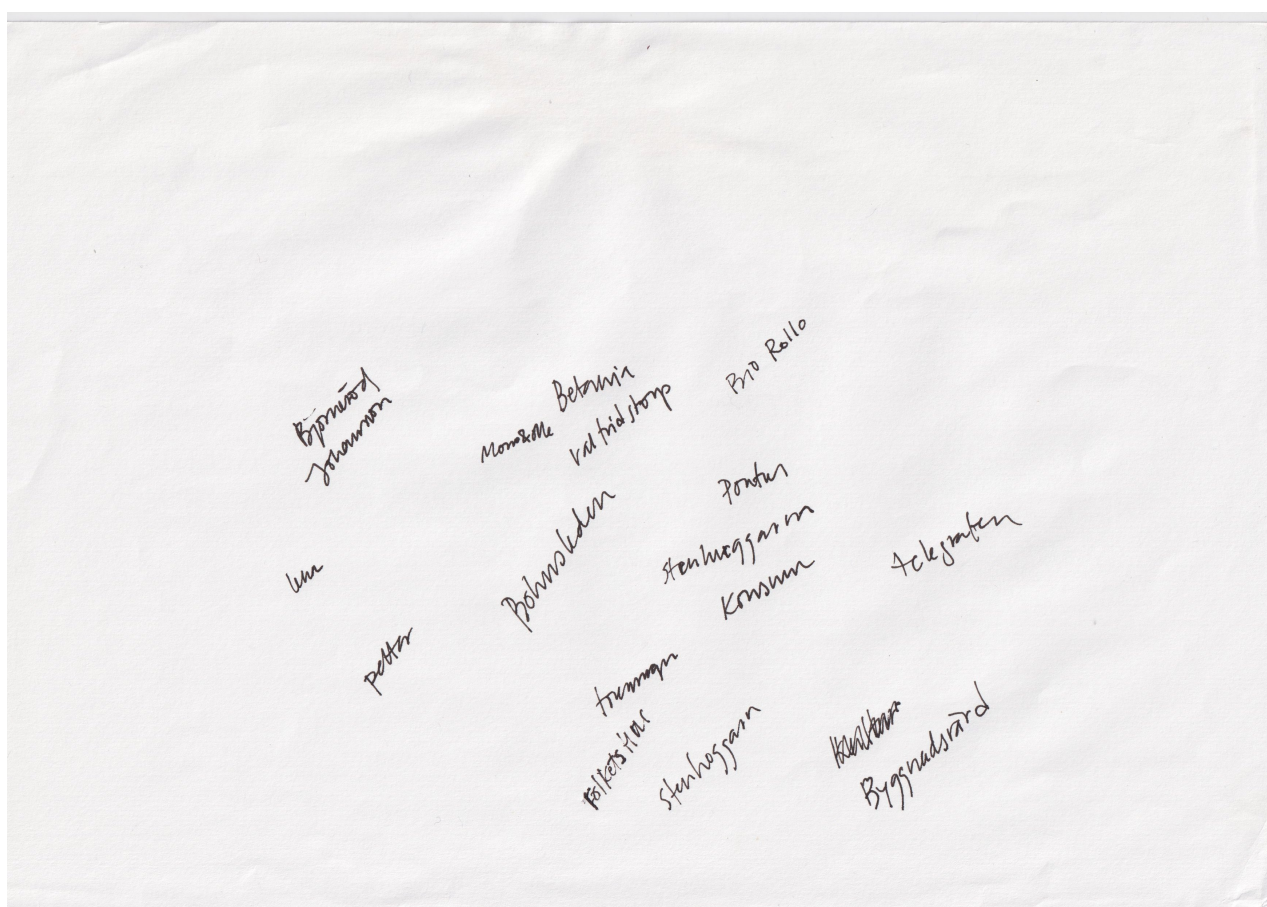
Göra alla aktörer medvetna och delaktiga i klustret som helhet, gemensamma målsättningar

Pilotprojekt – genom att utreda Tanums kommun som har ett tydligt kulturkluster bidrar vi till att andra kommuner får verktyg samt en bild av hur det kan se ut. Av detta skäl vill vi inkludera Strömstad och Sotenäs i denna förstudie. Förstudien skall bli ett verktyg för fler kommuner i det strategiska arbetet med att utveckla kulturen och både i syfte att arbeta med det Kreativa kraftfältet men även för att öka samarbete mellan olika kulturinstitutionerna. Utredningen skall ge exempel på metoder och verktyg för utveckling och samverkan.

Bilaga 2: Informanternas kartbilder, några exempel

	Offentlig huvudm.	Privat inst	Förening	enskild
Galleri, scen, klipp	galleri, scen, klipp Futura Lokstallet	Gerlesborgsskolan scen	Kvinn Har & Land Skulptur på udden?	Solk Scenstudion
utbildning	gerlesborgsskolan Kulturskolan GU	gerlesborgsskolan Gerlesborgsskolan		
Konst, teat.	Lit. res? kostym musikres?	Vitlycke art	KKV-B Vrängskolan	Enskilda konstnärer
Museum	Vitlycke museum Vitlycke	Vadslösa	Linnéa Stenhuggarmuseet Strömstad museum	

Kulturfakta Norra Bohuslän

david.karlsson@natverkstan.net • jesper.eng@natverkstan.net

Kommun- beskrivningar

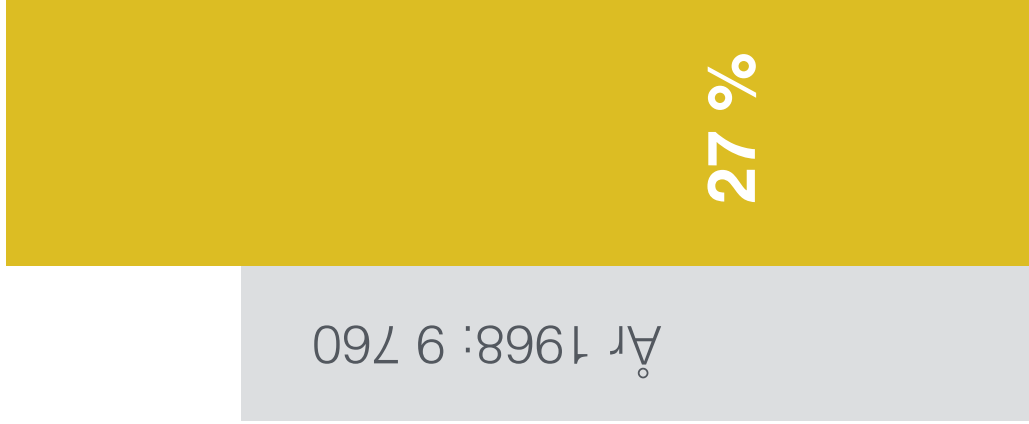
Geografi

Demografi

Befolkning 2019

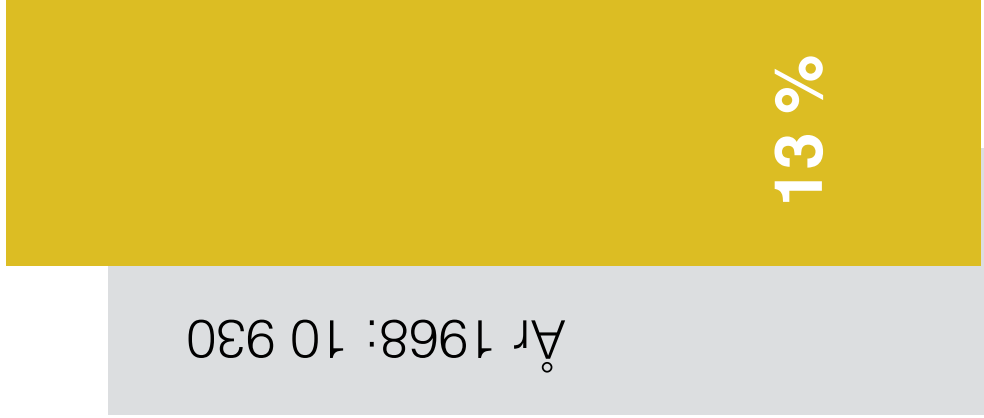
Antal, utveckling sedan 1968, andel utrikes födda

13 218

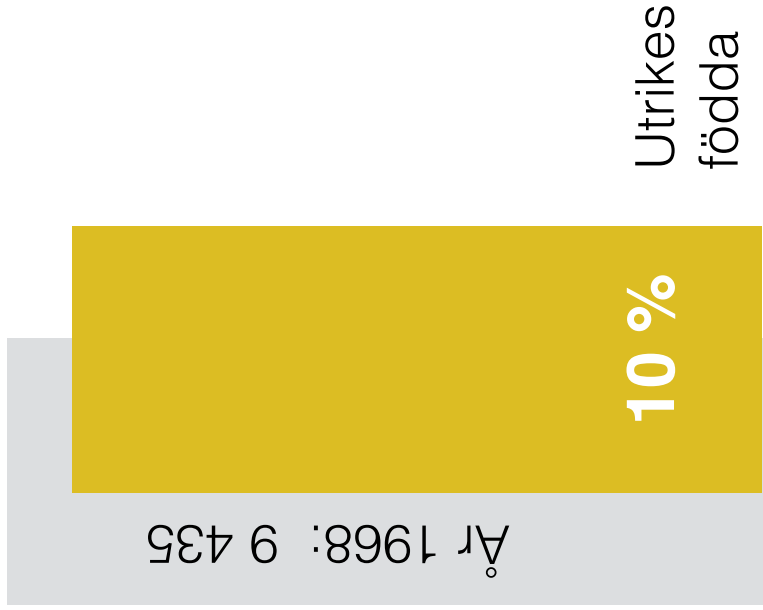
Strömstad

12 841

Tanum

9 061

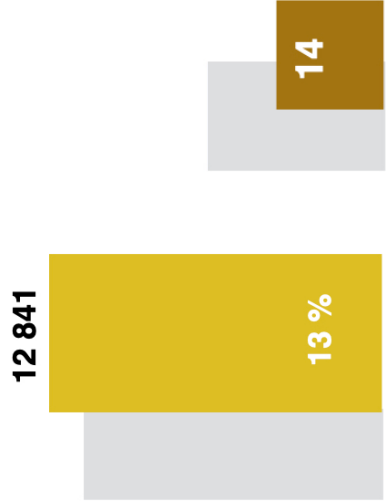

Sotenäs

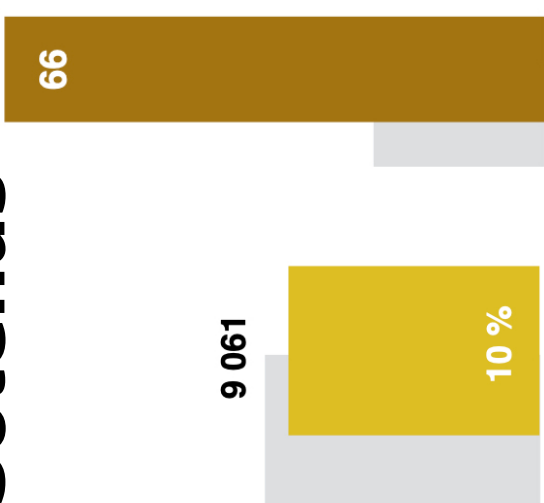
Strömstad

Tanum

Sotenäs

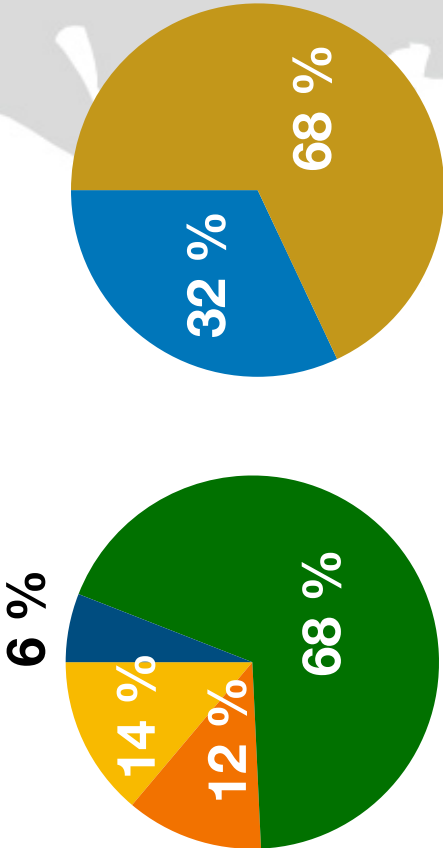

Inv. antal,
utrikes födda

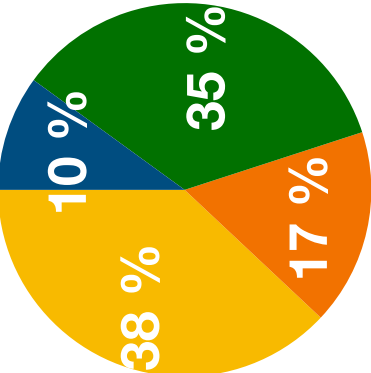
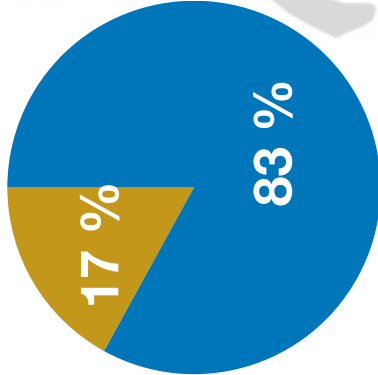
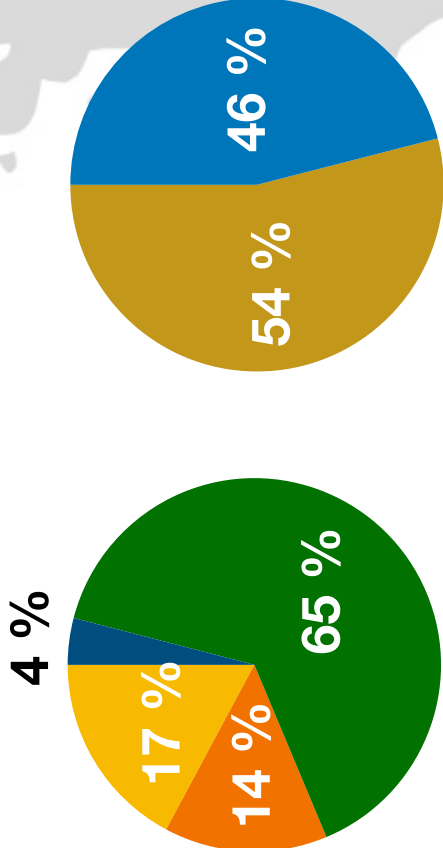
Bef. tätet

Medelålder

Markanvändning

Tätort / Landsbygd

Ekonomi Utbildning

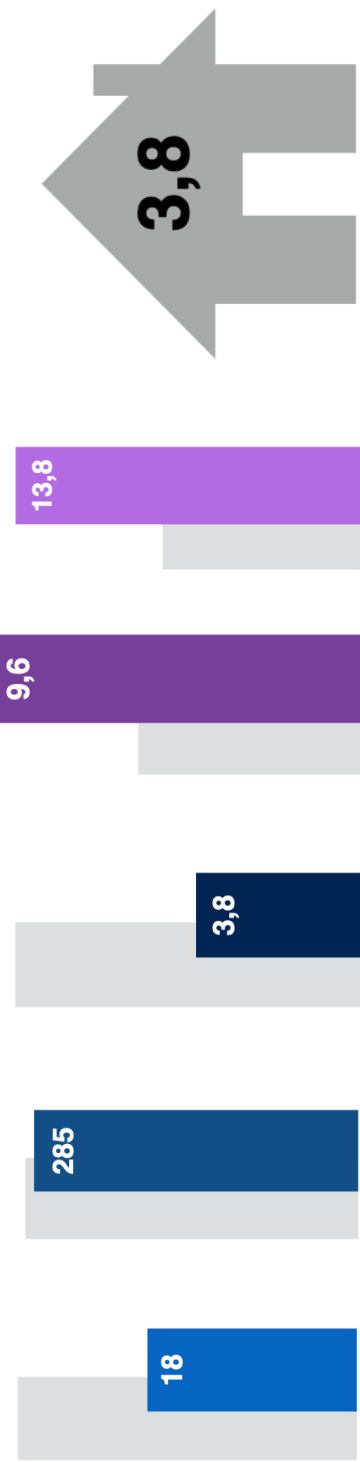
Strömstad

Tanum

Sotenäs

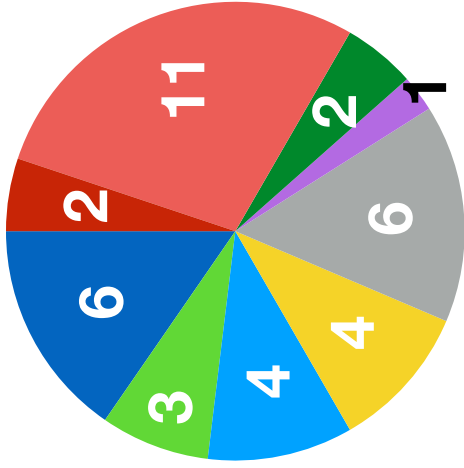
Utbildn. Inkomst Arb.löshet Egenföret. Nyföret. Fastighetsvärden

Politik

Strömstad

Styrande minoritet:

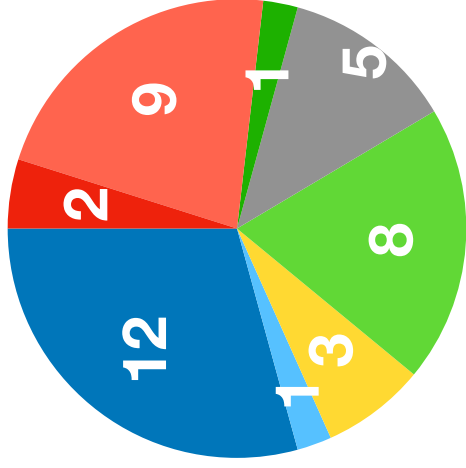
S + V + KD + FI

Tanum

Styrande majoritet:

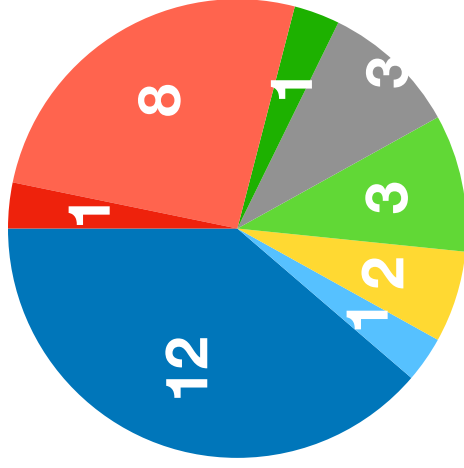
M + C + L + KD

Sotenäs

Styrande majoritet:

M + C + L + KD

Mandatfördelning

Kommunfullmäktige 2018

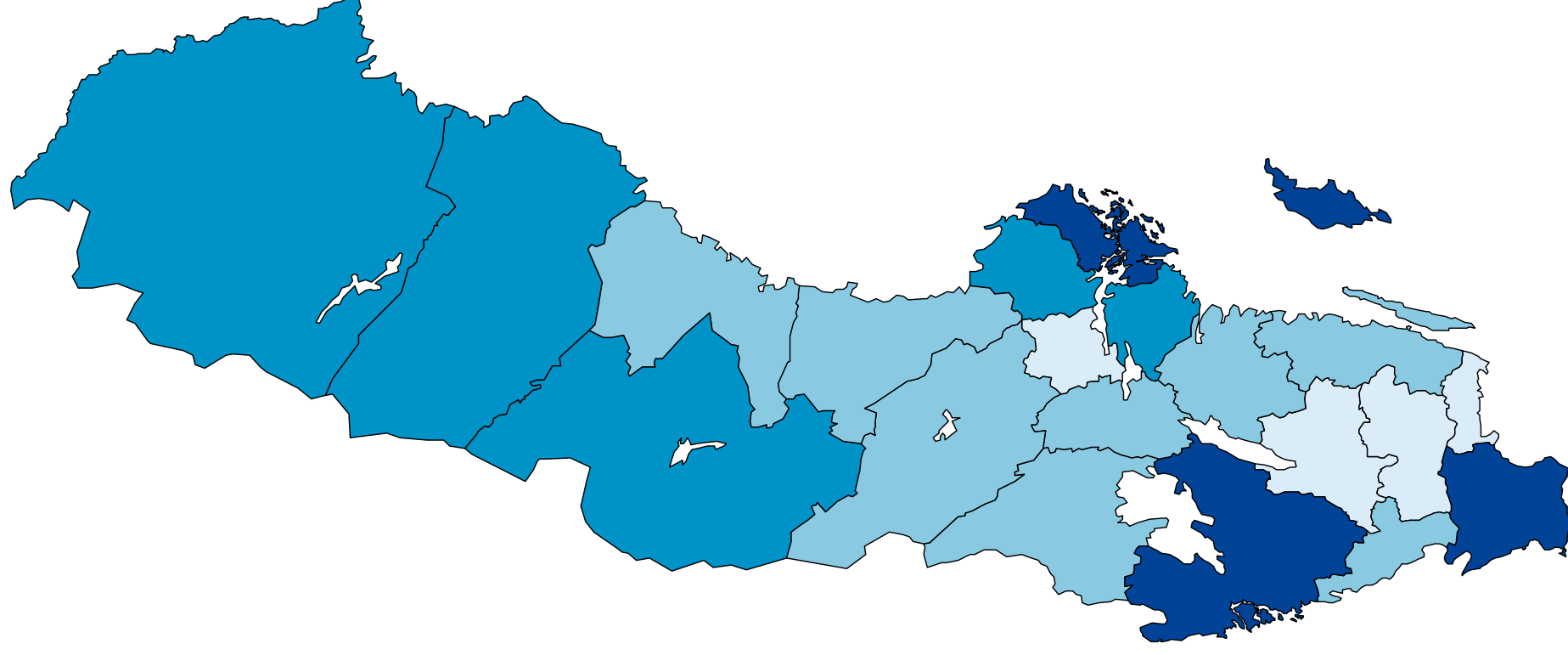
Kunst Kultur

Antal konstnärer

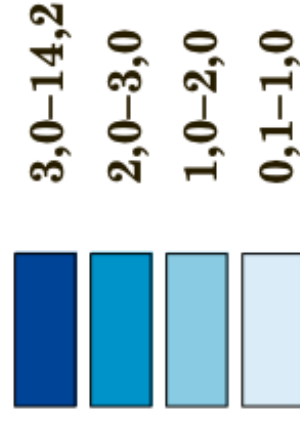
Landets regioner 2014

Total Sverige

28979

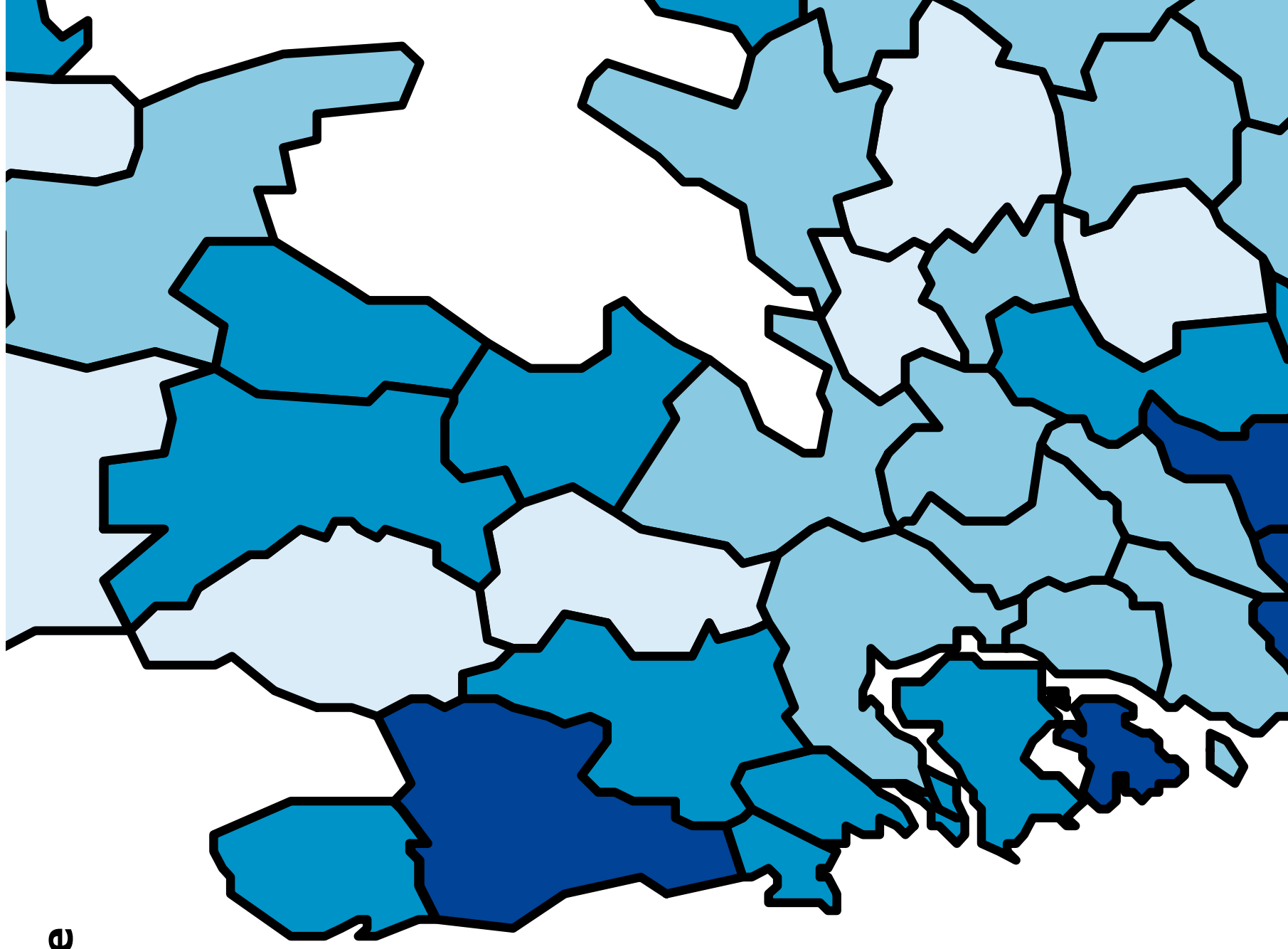

**Antal konstnärer
per 1 000 invånare
per kommun, år 2014**

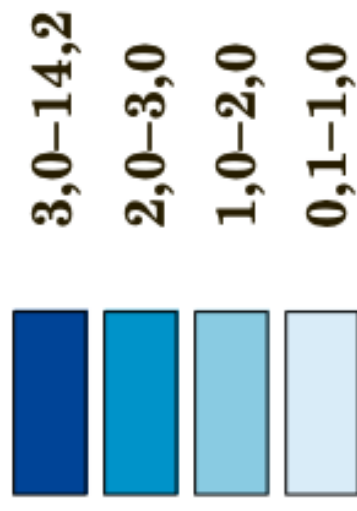

Antal konstnärer per 1000 invånare

Norra Bohusläns kommuner 2014

Antal konstnärer
per 1 000 invånare
per kommun, år 2014

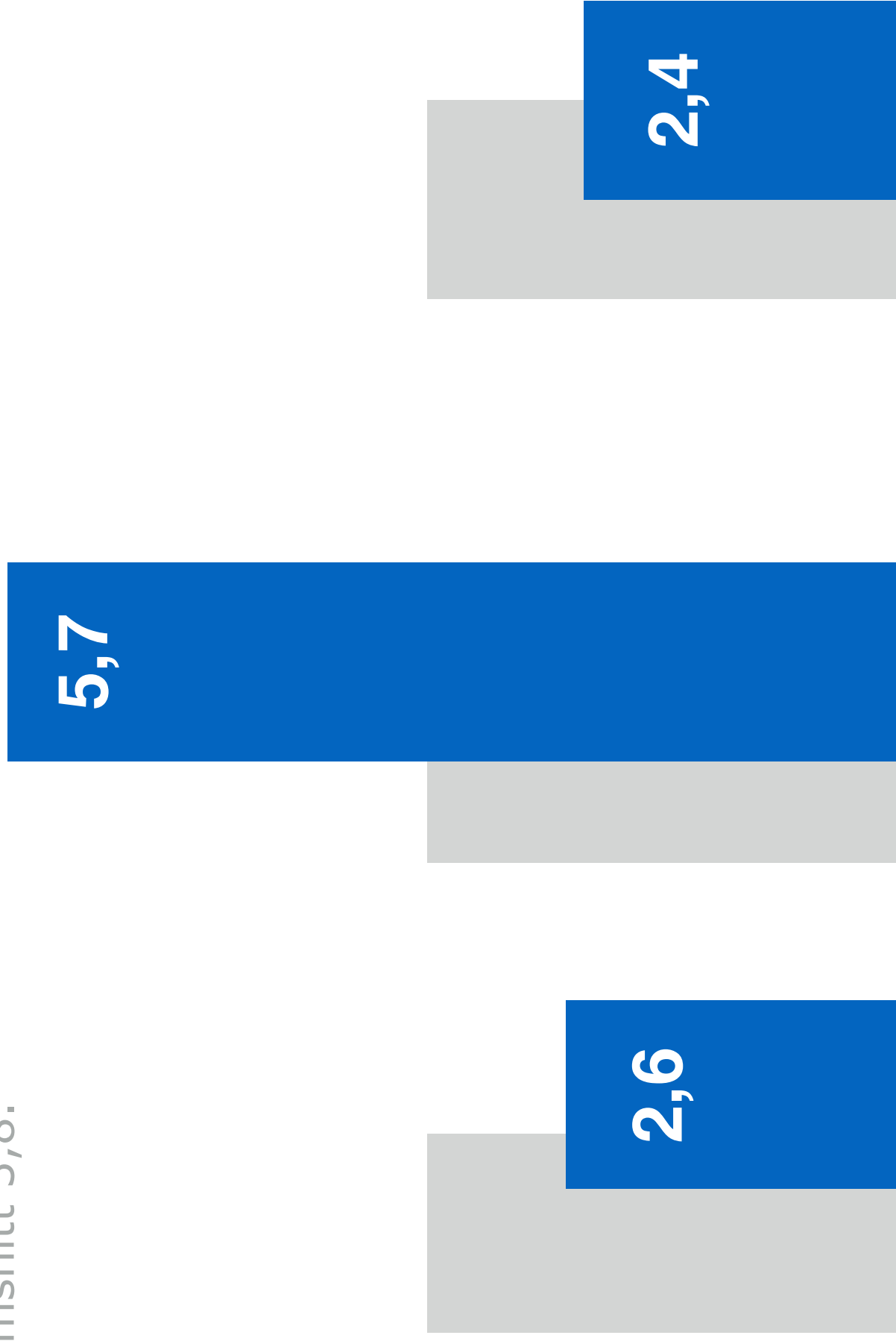

Konstnärer

Norra Bohusläns kommuner 2014

Antal konstnärer per 1000 invånare.

Riksgenomsnitt 3,8.

Strömstad

Tanum

Sotenäs

Antal konstnärer

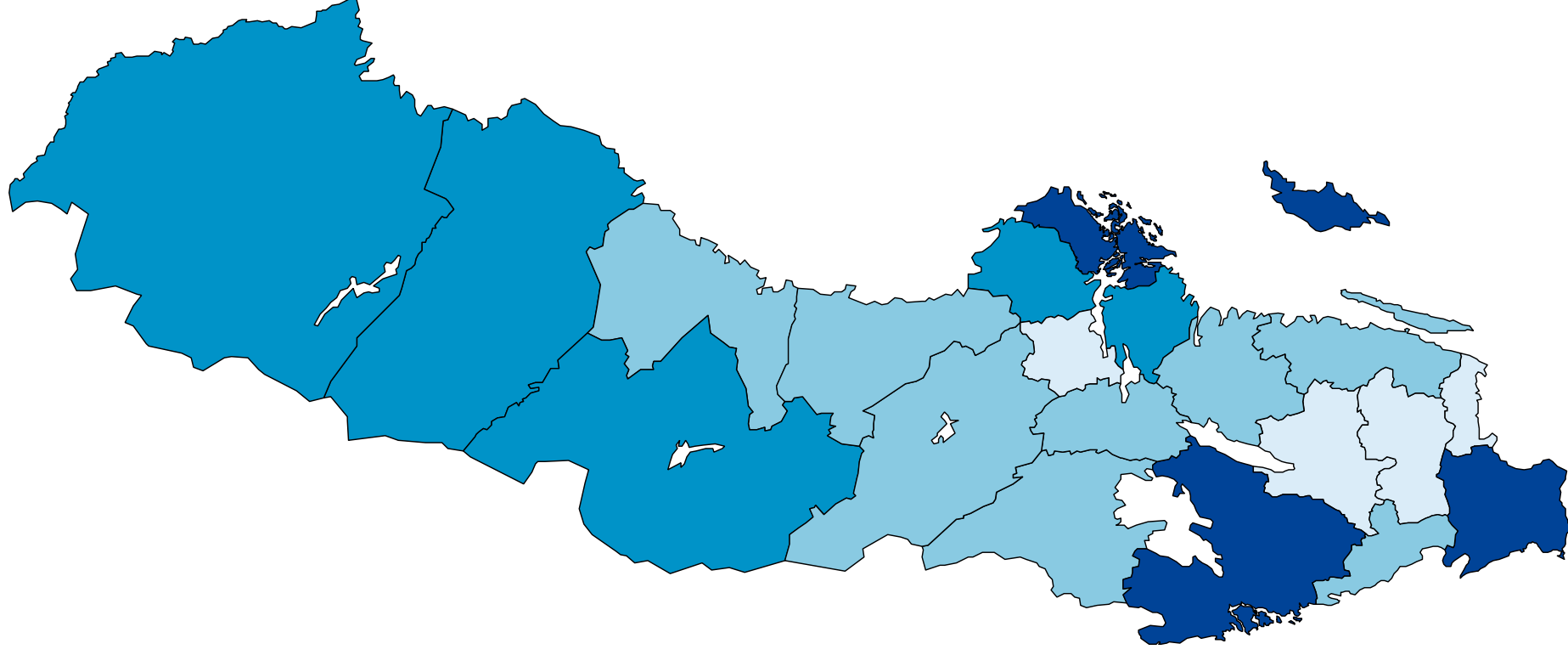
Landets regioner 2014

Totalt Sverige

28 979

Norra Bohuslän

129

Antal konstnärer
per 1 000 invånare
per kommun, år 2014

Samlingslokaler

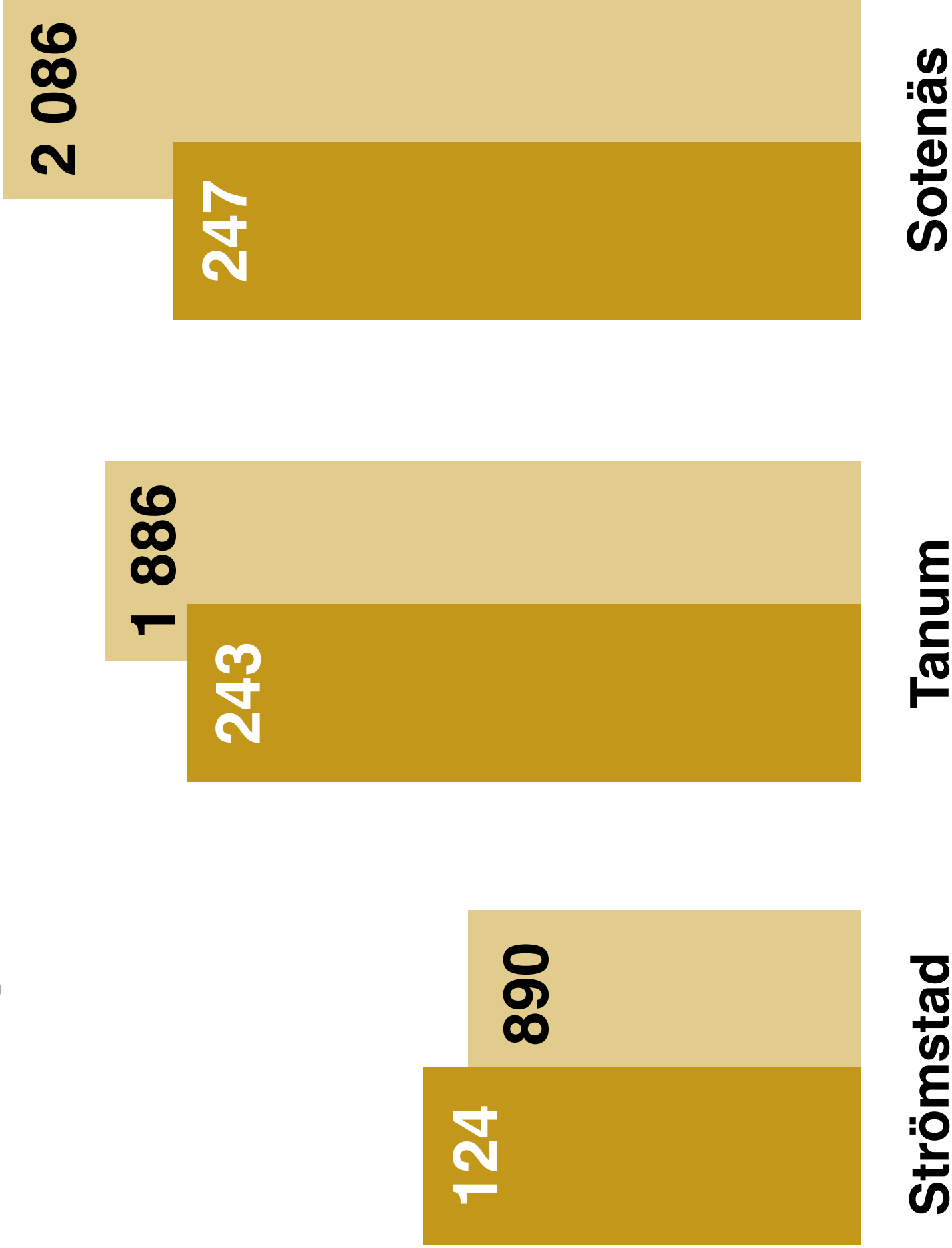
Norra Bohusläns kommuner 2019

Strömstad	Krokstrands Folkets hus	Tanum	Havstensunds Folkets hus	Sotenäs	Hamburgsunds Folkets hus
	Hogdal bygdegård		Tanums Bygdegård		Hav och Land Hunnebostrand
	Svenska kyrkan		Bullaregården		Malmöns Folkets hus
			Kville bygdegård		Kungshamns Folkets hus
Sotenäs			Lurs bygdegård		Smögengården
			Svenska kyrkan		Tossene bygdegård
					Spruthuset
Sotenäs					Svenska kyrkan

Studiecirklar

Norra Bohusläns kommuner 2019

Antal cirklar och antal deltagare

Studiecirklar

Norra Bohusläns kommuner 2019

Andel invånare som deltagit i en studiecirkel. I procent.

Riksgenomsnitt: 15 procent.

Strömstad

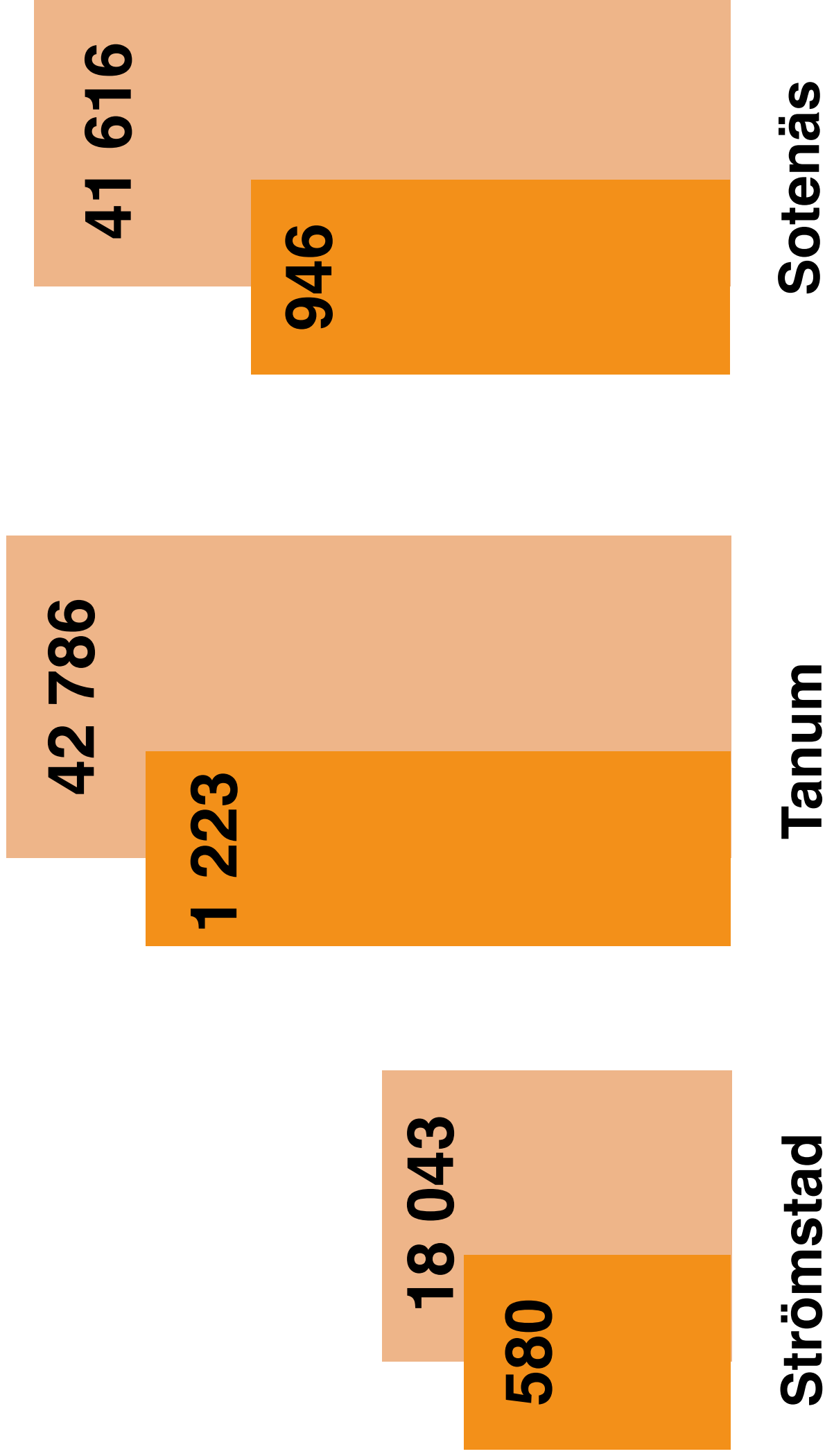
Tanum

Sotenäs

Kulturprogram

Norra Bohusläns kommuner 2019

Antal kulturprogram och antal invånare som deltagit i ett kulturprogram.

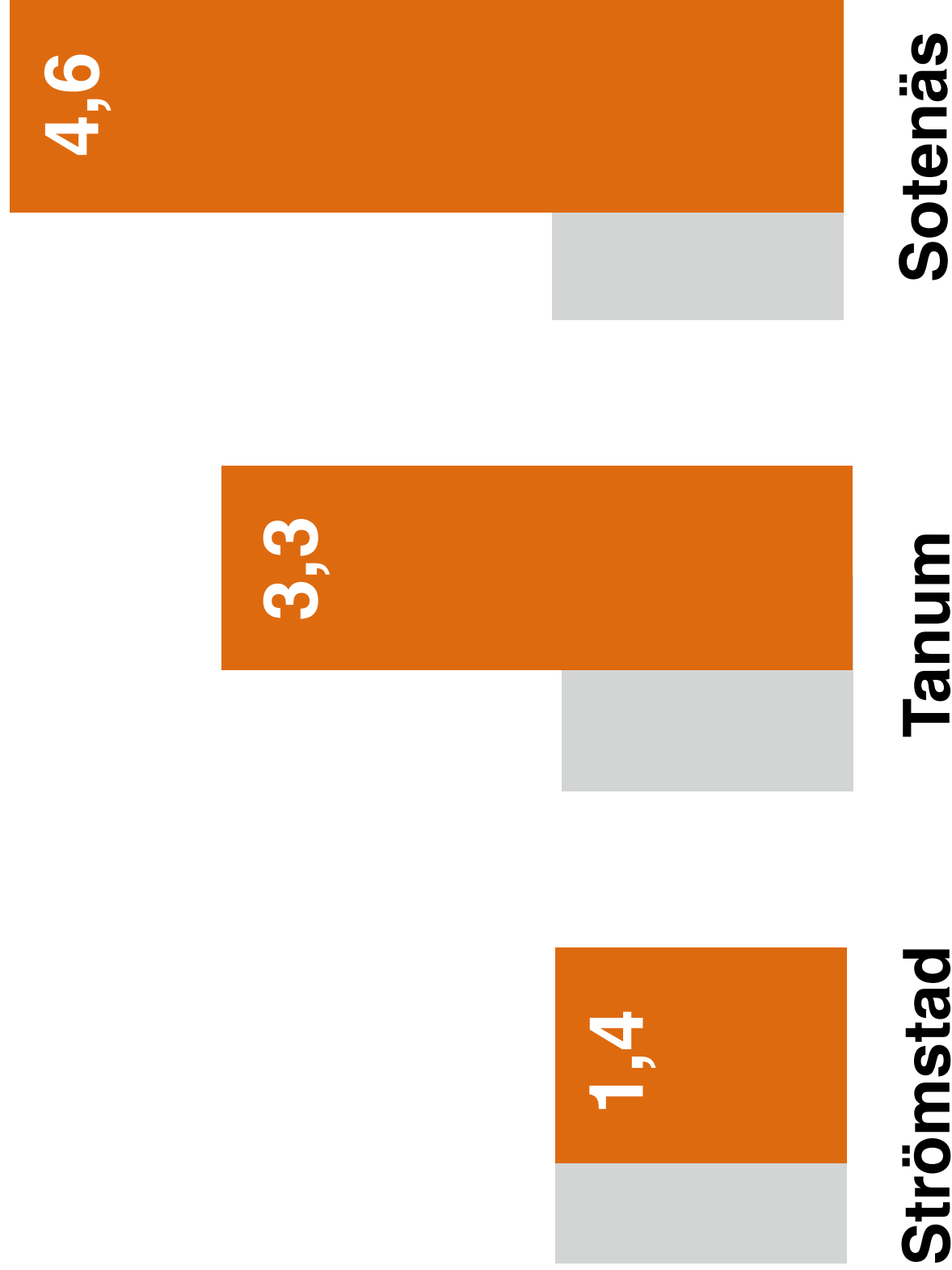

Kulturprogram

Norra Bohusläns kommuner 2019

Antal kulturprogram per invånare.

Riksgenomsnitt: 1,4 kulturprogram per invånare.

Kulturprogram

Norra Bohusläns kommuner 2019

Innehåll i kulturprogram.

- Föreläsning

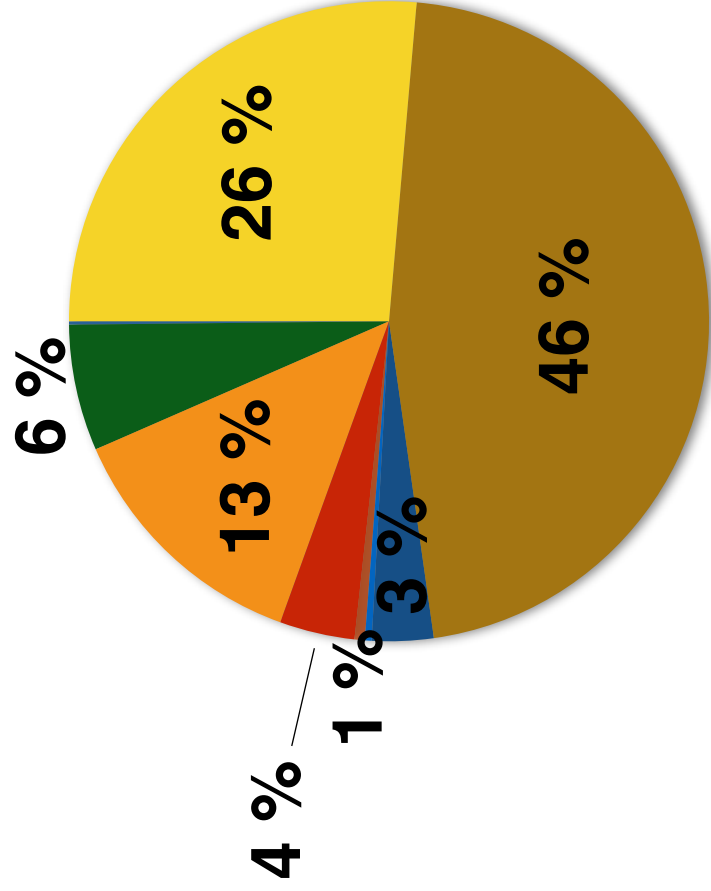
Föreläsning
- Dramatisk framställning

Dans
- Film/foto/bild

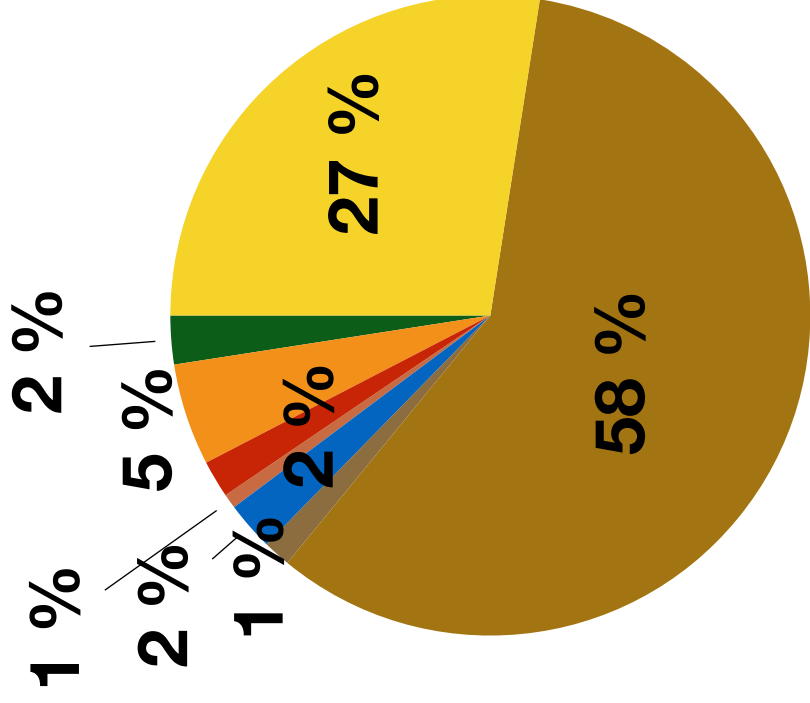
Utställningar
- Konst/konsthantverk

Tvärkulturellt
- Litteratur

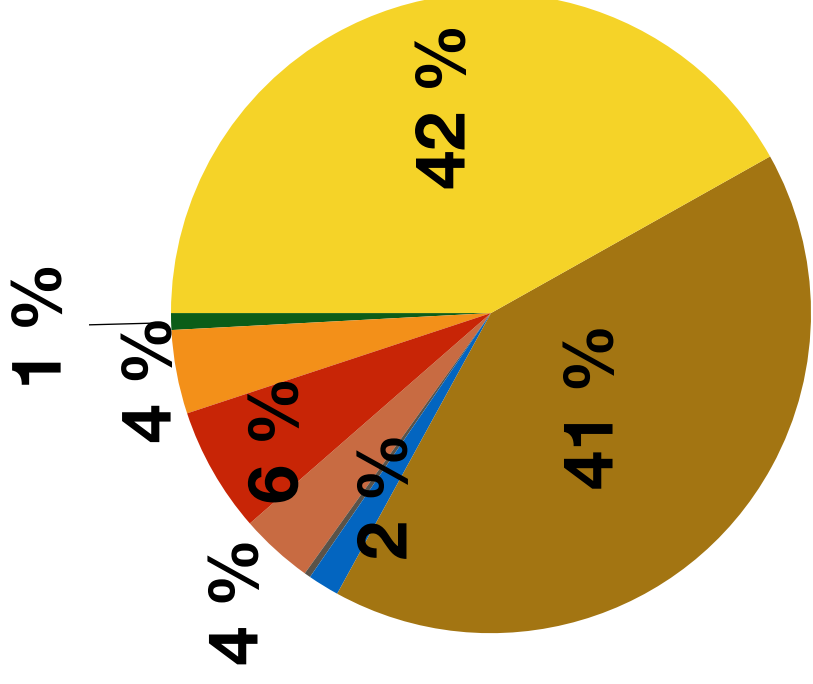
Sång/musik

Strömstad

Tanum

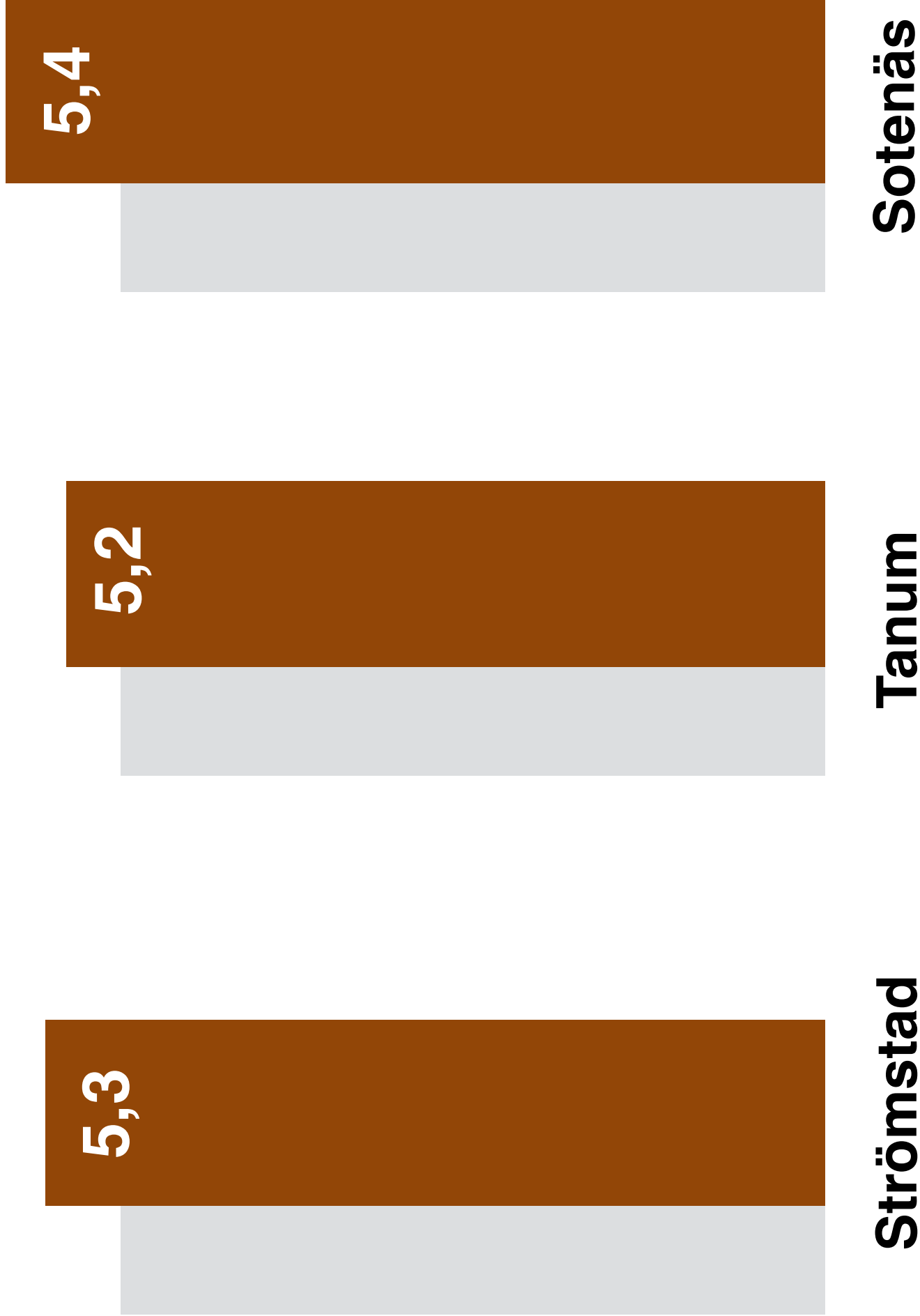

Sotenäs

Bibliotekslån

Norra Bohusläns kommuner 2018

Biblioteksutlån per invånare. Riksgenomsnitt: 4,7,

Bibliotekslån

Norra Bohusläns kommuner 2019.

Aktiva låntagare i kommunala i kommunala bibliotek,
per tusen invånare. Riksgenomsnitt: 258.

Strömstad

Tanum

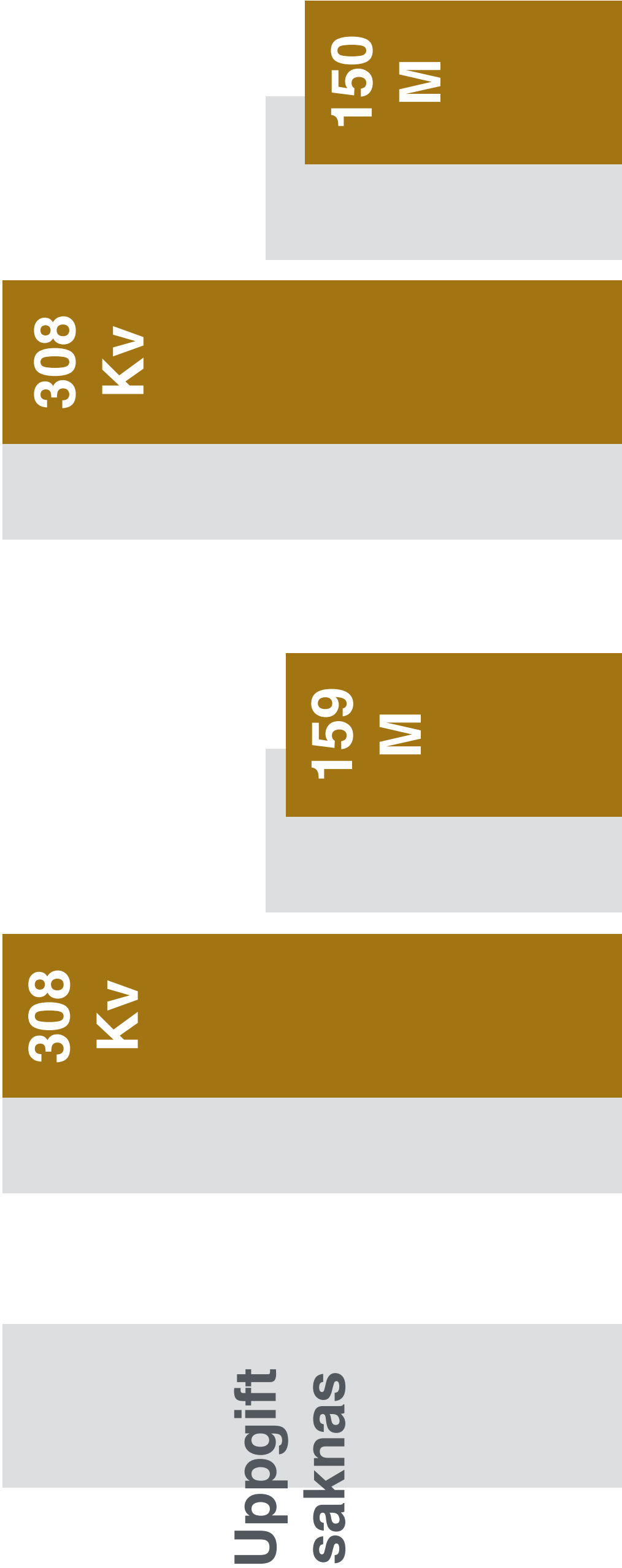

Sotenäs

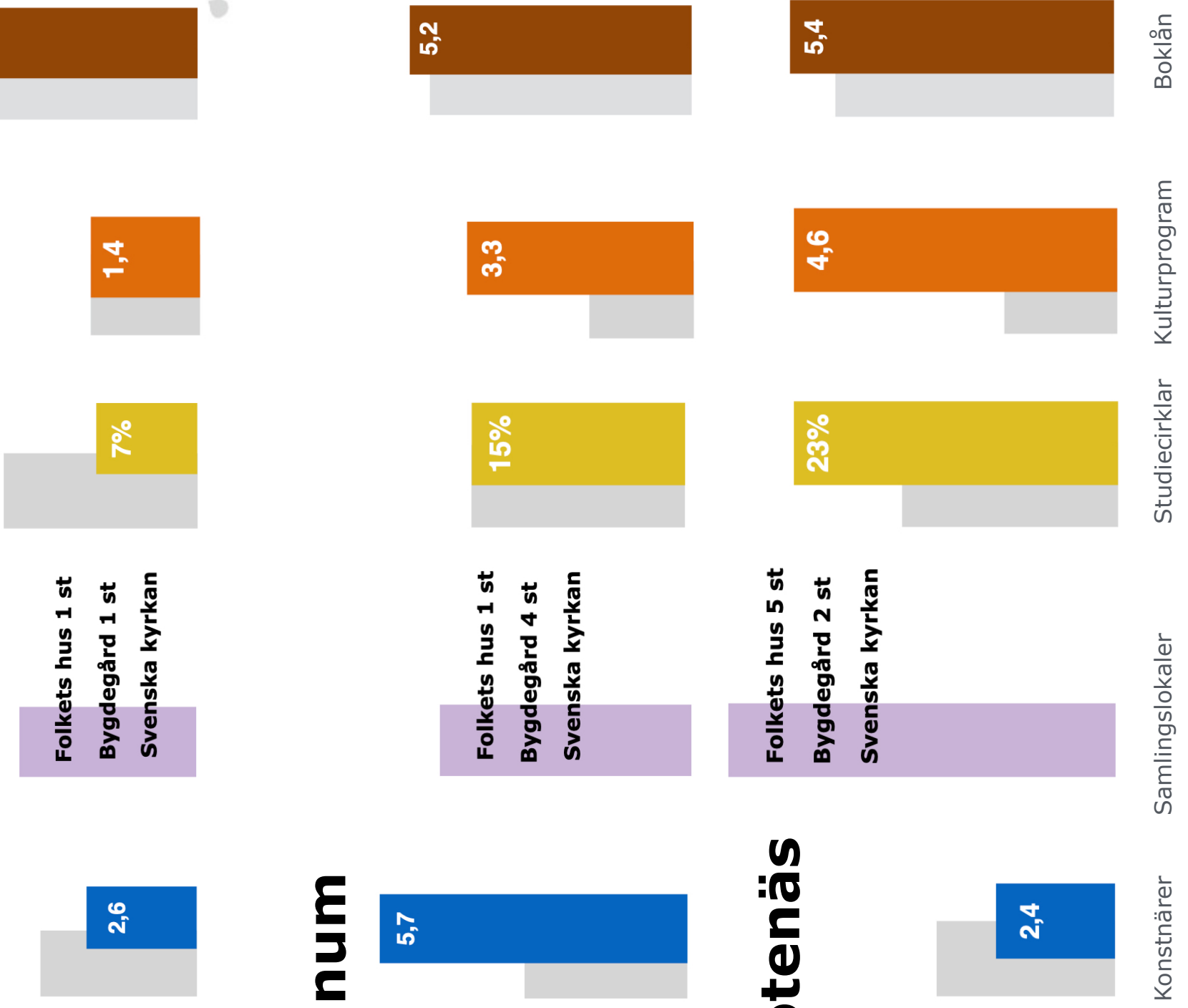
Bibliotekslån

Norra Bohusläns kommuner 2019.

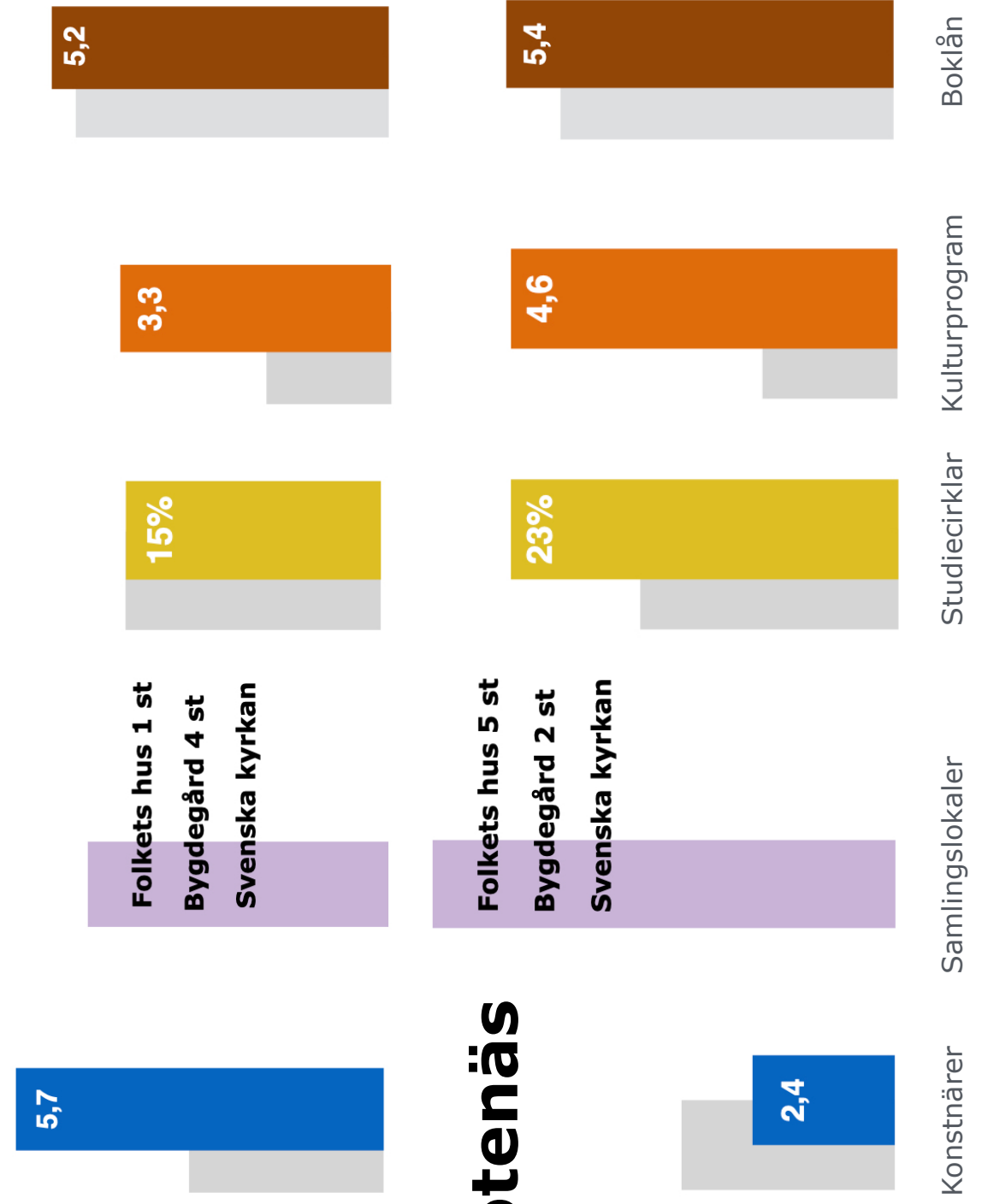
Aktiva låntagare i kommunala i kommunala bibliotek,
per tusen invånare. Könsfördelat. Riksgenomsnitt: Kvinnor 302, Män 177.

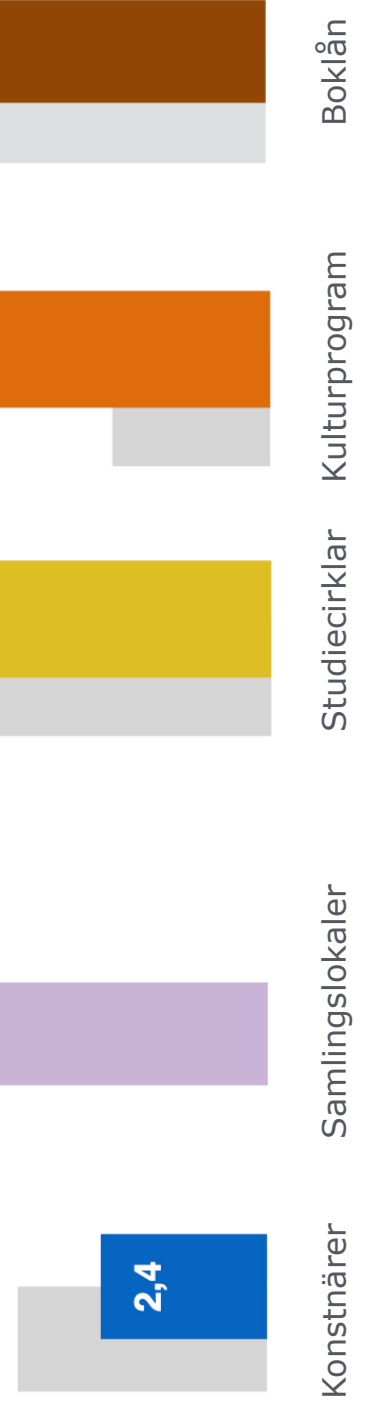
Strömstad

Tanum

Sotenäs

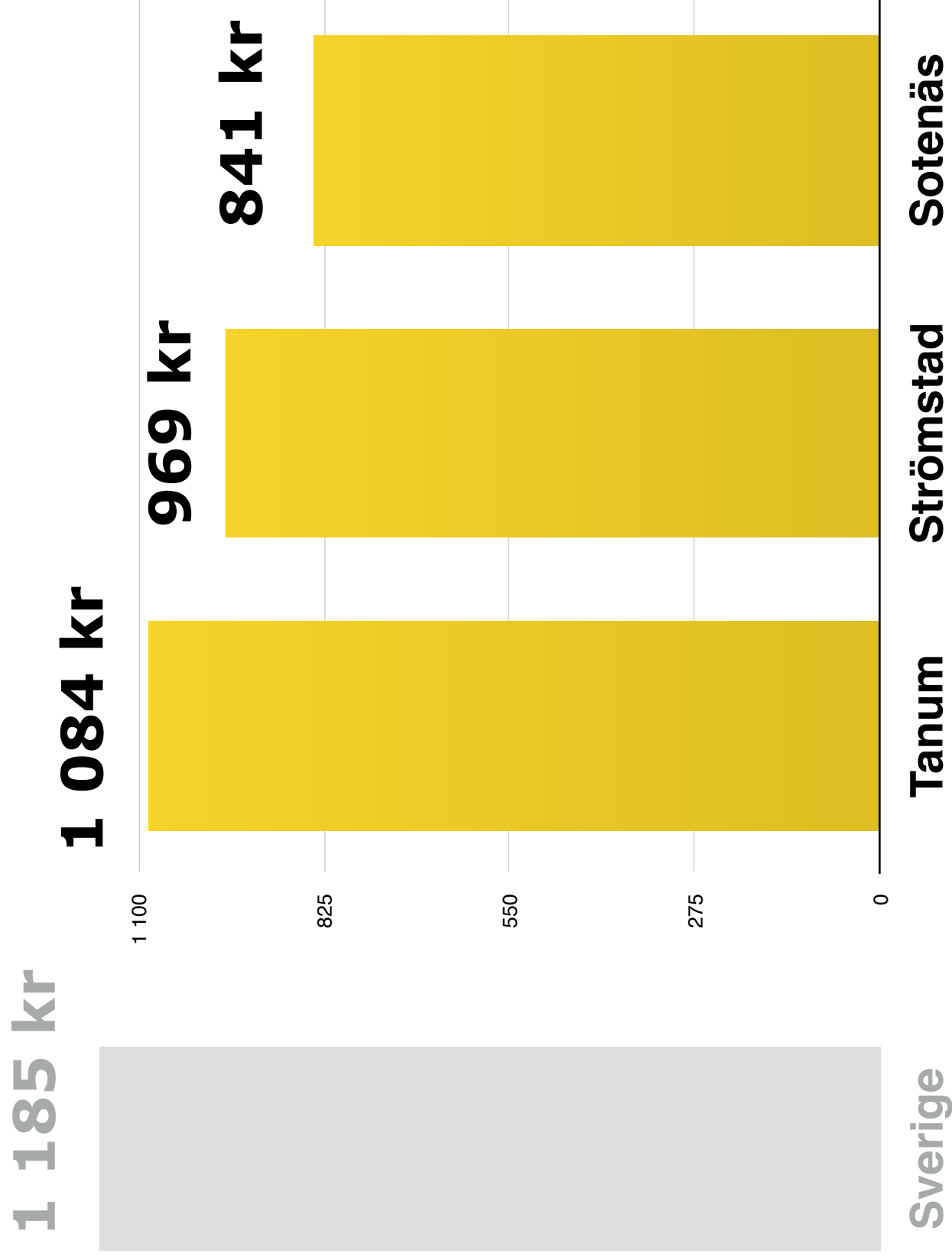

Kulturpolitik

Kommunala kulturanslag

Norra Bohusläns kommuner 2019

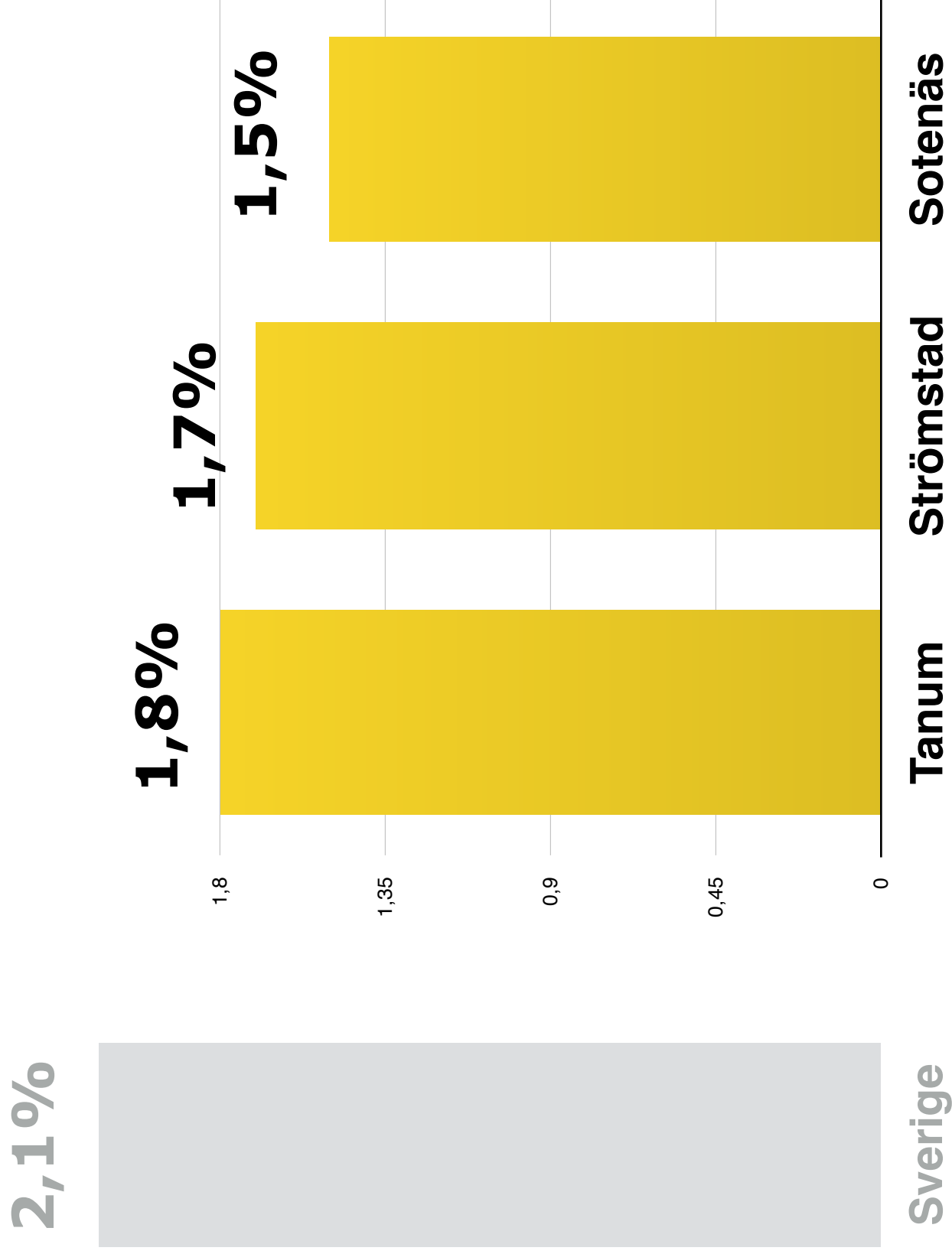
Kulturanslag / invånare

Kommunala kulturanslag

Norra Bohusläns kommuner 2019

Kulturanslag som andel av totala verksamhetskostnader. I procent.

Kommunens kulturinstitutioner

Norra Bohusläns kommuner 2019

Kulturhus
Kulturskola
Konsthall
Museum

Strömstad

Kulturhus
Kulturskola
Konsthall 6 st
Teater 3 st

Tanum

Kulturhus
Kulturskola

Sotenäs

Kulturskolan

Norra Bohusläns kommuner 2018

Nettokostnad per invånare. Riksgenomsnitt: 1 600 kr.

Strömstad

Tanum

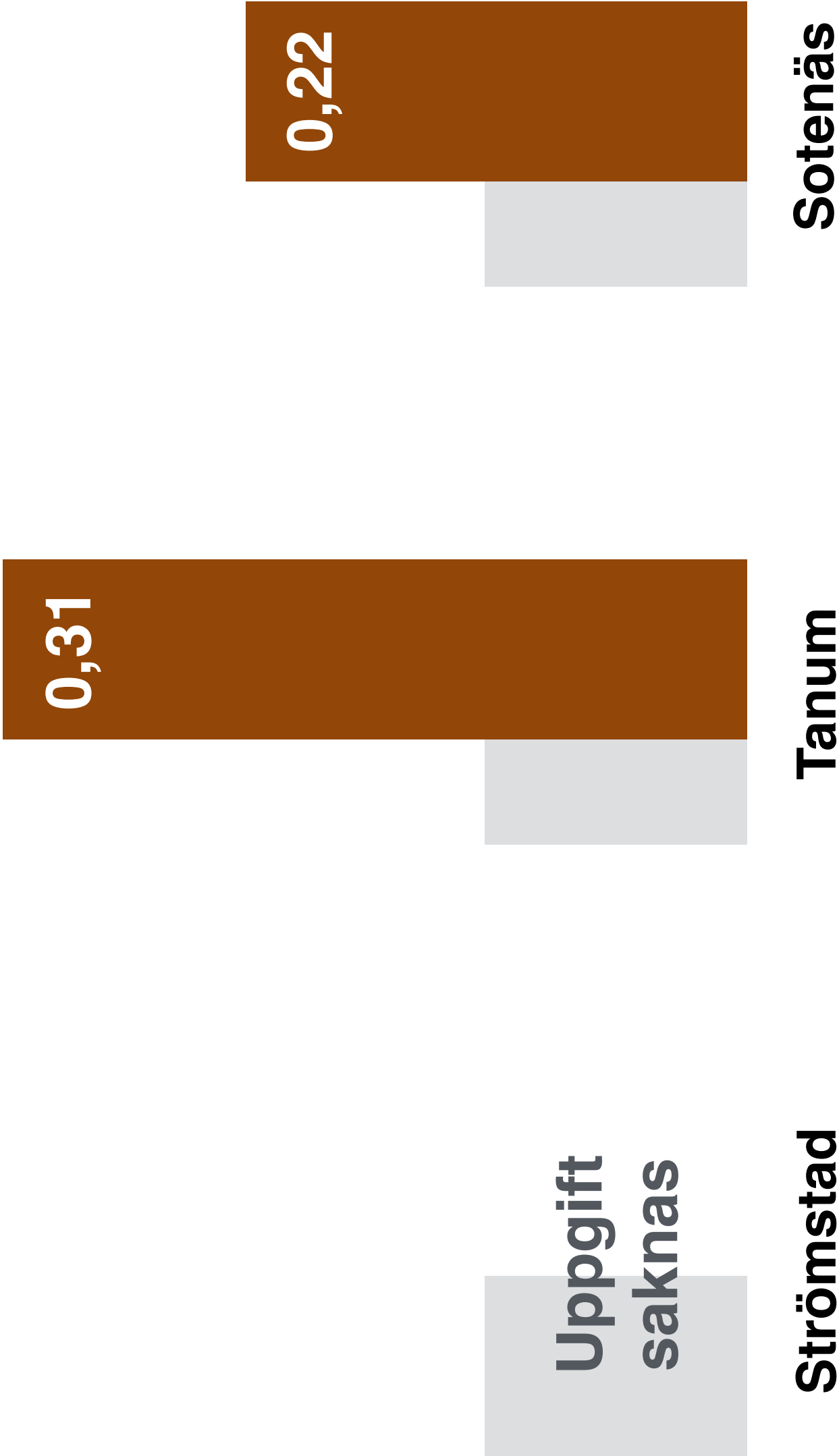

Sotenäs

Bibliotek

Norra Bohusläns kommuner 2019

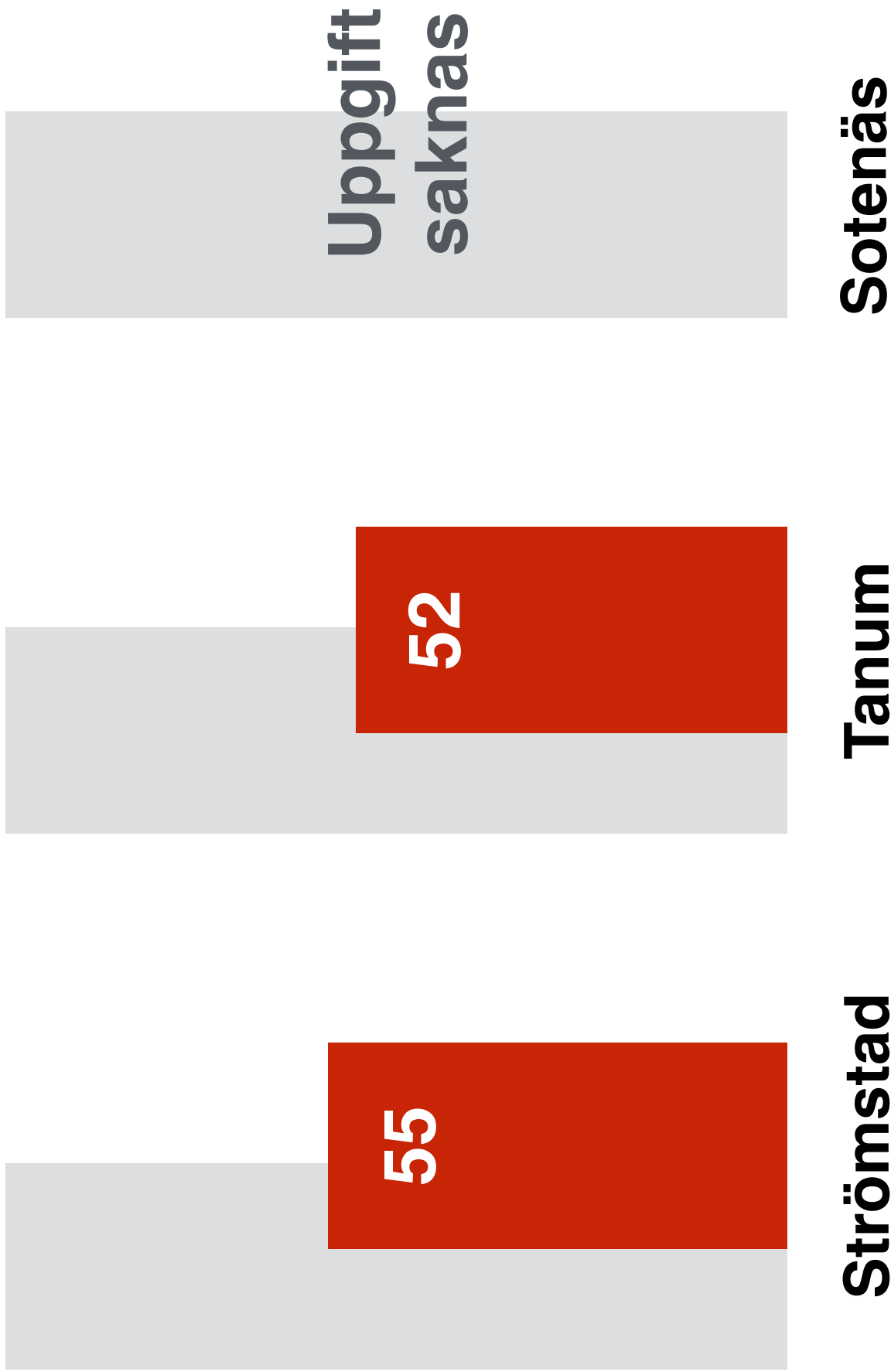
Kommunala bibliotek per tusen invånare. Riksgenomsnitt: 0,1.

Nöjd Medborgar-index Kultur

Norra Bohusläns kommuner 2018/19

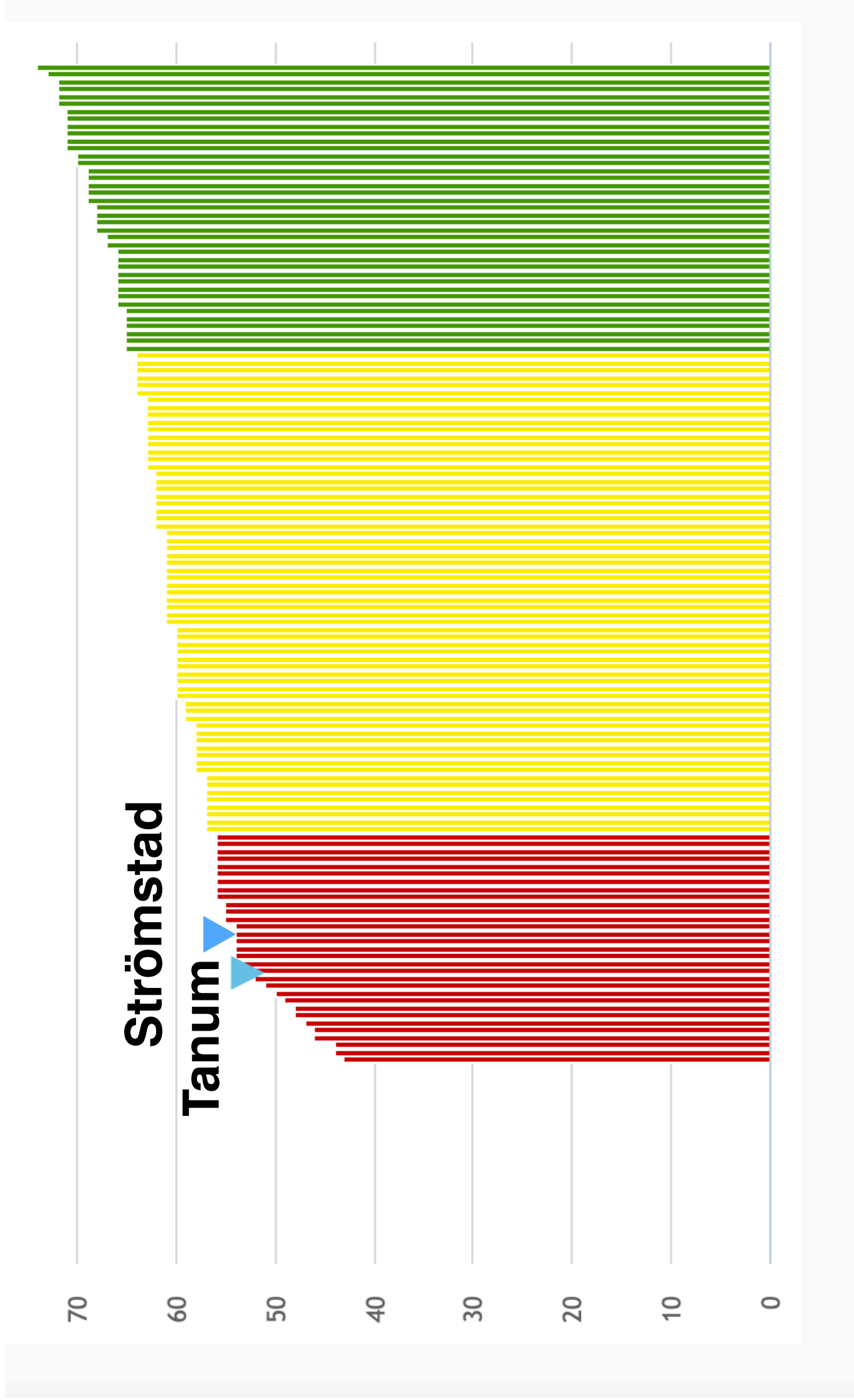
Medborgarnas bedömning av kommunens kulturverksamhet, skala 1-100.

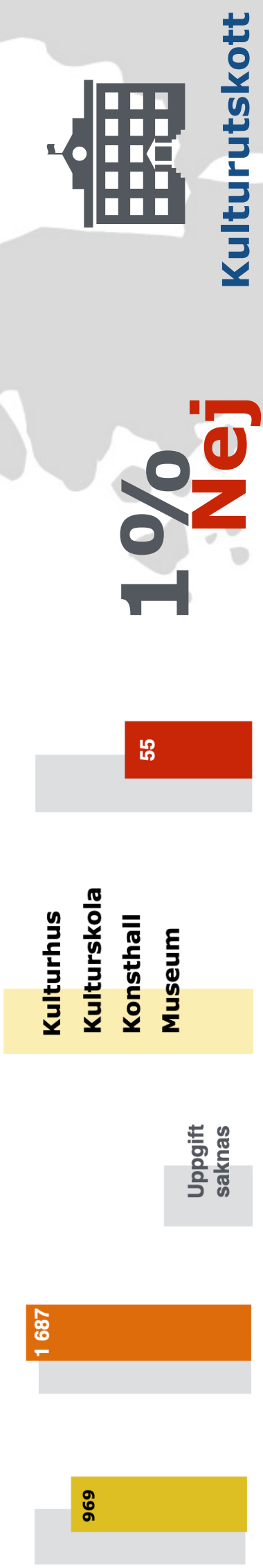
Nöjd Medborgar-index Kultur

Norra Bohusläns kommuner 2018

Medborgarnas bedömning av kommunens kulturverksamhet, skala 1-100.
Jämförelse med landet övriga kommuner.

Strömstad

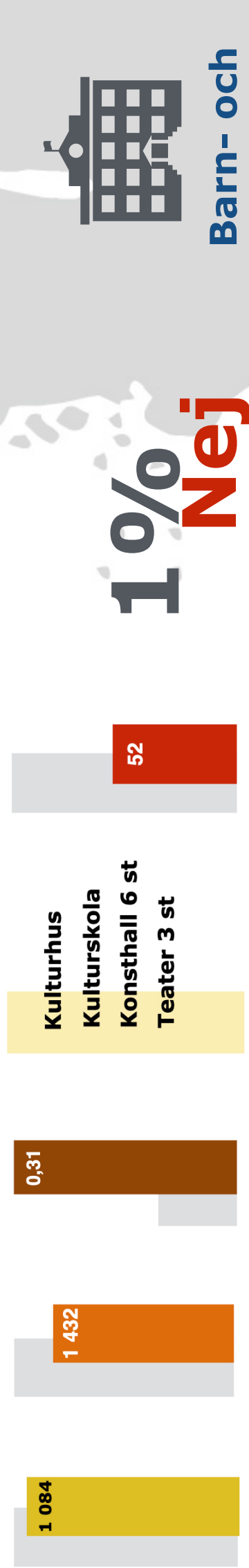

1%
Nej

Kulturutskott
under KS

Tanum

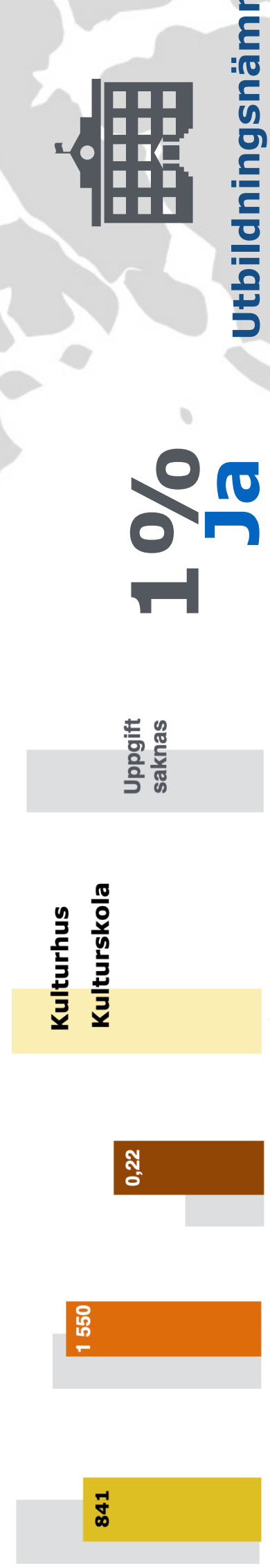

1%
Nej

Barn- och
utbildningsnämnd

Sotenäs

1%
Ja

Utbildningsnämnd

Tot. anslag. Kulturskola Bibliotek Kulturinst. Nöjd medborgare Enprocentsregeln. Förvaltningsorg.